OSIGURANJE IMOVINE U KUĆANSTVU

Jurić, Monika

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:414191

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-04**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

OSIGURANJE IMOVINE U KUĆANSTVU

Mentor:

prof. dr. sc. Marijana Ćurak

Student:

Monika Jurić

Split, svibanj 2017.

SADRŽAJ:

1. UVOD 1

1.1. Problem istraživanja 1

1.2. Predmet istraživanja 3

1.3. Istraživačke hipoteze 3

1.4. Ciljevi istraživanja 5

1.5. Doprinos istraživanja 5

1.6. Metode istraživanja 5

1.7. Struktura rada 6

2. IMOVINSKI RIZICI I TEORIJSKE OSNOVE IMOVINSKOG OSIGURANJA 8

2.1. Definiranje rizika 8

2.2. Vrste rizika i upravljanje rizicima 9

2.3. Vrste imovinskih osiguranja 11

2.3.1. Osiguranje industrije i trgovačke djelatnosti 12

2.3.2. Privatna osiguranja 13

2.2.3. Osiguranje poljoprivrede 15

2.2.4. Osiguranje prometnih sredstava 16

3. DETERMINANTE POTRAŽNJE ZA OSIGURANJEM IMOVINE U KUĆANSTVIMA 17

3.1. Averzija prema riziku 17

3.2. Vrijednost imovine 19

3.3. Cijena osiguranja 21

3.4. Dohodak kućanstva 22

3.5. Bogatstvo kućanstva 22

3.6. Dob 23

3.7. Obrazovanje 24

3.8. Broj članova kućanstva 25

4. OSIGURANJE IMOVINE KUĆANSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ 26

4.1. Analiza strukture imovinskih osiguranja u Republici Hrvatskoj 29

4.2.1. Osiguranje cestovnih vozila- kasko 30

4.2.2. Osiguranja od požara i elementarnih šteta 32
4.2.4. Ostala osiguranja imovine 33
5. EMPIRIJSKA ANALIZA DETERMINANTI POTRAŽNJE ZA IMOVINSKI OSIGURANJEM U KUĆANSTVU 37
5.1. Podaci i metodologija 37
5.2. Rezultati istraživanja 37
6. ZAKLJUČAK 56
LITERATURA 58
SAŽETAK 60
SUMMARY 60
POPIS SLIKA 61
POPIS GRAFIKONA 61
POPIS TABLICA 62
PRILOG 1 63

1. UVOD

Osiguranje imovine u užem smisluoobuhvaća osiguranje stvari odnosno svih pokretnih i nepokretnih predmeta, životinja i usjeva. Pod osiguranjem imovine podrazumijevamo osiguranje industrijske i trgovačke djelatnosti, privatna osiguranja, osiguranje poljoprivrede, osiguranje prometnih sredstava. Imovinska osiguranja ugovaraju se kada postoji interes osiguranika da zaštiti svoju imovinu od prijetećih opasnosti. Nazivaju se još i odštetna osiguranja jer je primarna svrha tih osiguranja naknada štete, odnosno isplata osigurnine kad se dogodi osigurani slučaj. Različite su skupine i vrste osiguranja, a u ovom radu dat će se detaljniji uvid u osiguranje imovine u kućanstvima.

1.1. Problem istraživanja

Imovinska osiguranja jedna su od najstarijih osiguranja, a njihova je osnovna namjena zaštita osiguranikove imovine od opasnosti kojima ona može biti izložena. Svi koji posjeduju neku imovinu, bilo pokretnu ili nepokretnu, izloženi su riziku da ona bude oštećena ili uništena. Imovina može biti oštećena ili uništena zbog požara, potresa, oluje, udara groma, poplave i mnogih drugih uzroka.[1]

Istraživački napori su se usmjerili na ispitivanje čimbenika koji određuju razvitak osiguranja odnosno potražnju za osiguranjem. AZTN-ovo (Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja) istraživanje tržišta pokazalo je i pozitivne promjene u kategoriji osiguranja osobnih vozila utemeljene na većem izboru proizvoda koje nude osiguratelji, kao i na povoljnijim premijama obveznog osiguranja za krajnje potrošače. To je naročito vidljivo kroz trend individualizacija police obveznog osiguranja.[2]

[1]Klobučar, D. (2007): Risk management i osiguranje, Tectus, Zagreb, str. 13.
[2]Svijet osiguranja (2017): Nastavljamo jačati ulogu osiguranja u hrvatskom društvu (1), raspoloživo na: svijet osiguranja, [15.01.2017.]

Pretpostavka je da na izbor osiguranja utječe averzija prema riziku zbog toga što pojedinci različito reagiraju na dobitke i gubitke. Osim toga, od velike je važnosti vrijednost imovine koja je izložena riziku te cijena osiguranja koju će kućanstvo plaćati. Veza između cijene osiguranja i potražnje za osiguranjem je negativna. [3] Također, istraživanja pokazuju da potražnja za osiguranjem ovisi o razini dohotka. Smatra se da na višim razinama dohotka, neživotna osiguranja postaju sve više pristupačna. Kao rezultat toga, potražnja za proizvodima osiguranja raste. Smatra se da na višim razinama BDP–a po stanovniku, neživotna osiguranja postaju više pristupačna. Kako se generirani dohodak po stanovniku ponajprije troši na zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, luksuzna i ona neprimarna dobra ostaju izostavljena u potrošačkoj košarici. Porastom dohotka, udio u potrošnji započinje pronalaziti širi spektar dobara i usluga u koja se uključuju i proizvodi osiguranja.[4]

Demografske varijable imaju bitan utjecaj na potražnju za imovinskim osiguranjem. Istraživanja pokazuju da obrazovanje, kao jedna od demografskih varijabli podrazumijeva veću informiranost o riziku i time doprinosi većoj potražnji za osiguranjem.[5] Smatra se da obrazovaniji ljudi mogu bolje razumjeti rizike kojima su izloženi te će se zbog toga odlučiti na kupnju imovinskog osiguranja.[6] U srednjoj životnoj dobi pojedinci imaju višu razinu dohotka i manje pritiska na potrošnju. Isto vrijedi i za sljedeće dobno razdoblje do odlaska u mirovinu, kada dođe do smanjenja prihoda.[7] U istraživanju provedenom u Korei analizirao se utjecaj determinanti na potražnju za osiguranjem imovine u kućanstvu. U analizu je uključeno obrazovanje, dob pojedinca, prihod kućanstva. Navedene deteminante imaju pozivitan utjecaj na potražnju za osiguranjem imovine u kućanstvu.[8]

[3]Esho, N., Kirievsky, A., Ward, D., Zurbruegg, R. (2004): Law and the Determinants of Property-Casualty Insurance, The Journal of Risk and Insurance, 71(2), str. 265-283., [Internet], raspoloživo na:LawandtheDeterminantsofProperty-Casualty Insurance byNeilEsho, RalfZurbruegg, AnatolyKirievsky, Damian R. Ward :: SSRN

[4] Hrvatski ured za osiguranje (2014): Dani hrvatskog osiguranja, [Internet], raspoloživo na: hrvoje-filipovic-dohodovna- elasticnost-tr-i-ne-penetracije-odabranih-kategorija-osiguranja.pdf, [15.01.2017.]

[5]Esho, N., Kirievsky, A., Ward, D., Zurbruegg, R. (2004), op.cit.

[6]Outreville, J. F. (1996.): Life Insurance Markets in DevelopingCountries, Journal of Risk and Insurance, Vol. 63, No. 2, str. 263-278.

[7]Ćurak, M., et al. (2013): The Effect of Social and Demographic Factors on Life Insurance Demand in Croatia, str. 66., [Internet], raspoloživo na: http://www.ijbssnet.com/journals/Vol_4_No_9_August_2013/5.pdf [02.05.2017.]

[8]Soon-Jae, L. , SoonIl, K., SeokYoung, C. (2010): Determinants of Household Demand for Insurance: The Case of Korea, str 82., , [Internet], raspoloživo na: DeterminantsofHouseholdDemand for Insurance:TheCaseof Korea - Bing.

1.2. Predmet istraživanja

Predmet ovog istraživanja su determinante koje utječu na potražnju za imovinskim osiguranjem u kućanstvu, a to su: averzija prema riziku, vrijednost imovine koja je izložena riziku, cijena osiguranja, dohodak i bogatstvo kućanstva, dob, obrazovanje te broj članova u kućanstvu. Istraživanje će se provesti na temelju anketnog upitnika na području Republike Hrvatske.

1.3. Istraživačke hipoteze

Na temelju definiranog problema i predmeta postavljaju sesljedeće hipoteze:

H 01: Averzija prema riziku utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem u kućanstvu

Pretpostavka je da osobe koje su sklone rizicima ne kupuju imovinska osiguranja, ali kako raste averzija prema riziku to je potražnja za imovinskim osiguranjima sve veća. Ako je osiguranik dovoljno nesklon riziku, osiguranje može biti vrijedno jer ako osiguratelj traži premiju iznad očekivane vrijednosti štete, premija uključuje i kompenzaciju osiguratelju zbog preuzimanja rizika.

H 02: Vrijednost imovine utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem kućanstva

Što je vrijednost neke imovine manja, to će biti i manja šteta na imovini pa će potražnja za osiguranjem takve imovine biti manja. Također, pretpostavka je da skupocjena imovina za pojedinca ima veću vrijednost, pa će vlasnik takve imovine imati tendenciju istu osigurati.

H 03: Potražnja za imovinskim osiguranjem kućanstva ovisi o cijeni osiguranja

Pretpostavka je da će potražnja za osiguranjem biti veća ako korisnik osiguranja plaća manju premiju osiguranja. Ovo se primarno odnosi na dodatke na premiju osiguranja (dodatak za pokriće troškova poslovanja osiguratelja i dodatak za zaradu).

H 04: Dohodak kućanstva utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem kućanstva

Što je veći raspoloživi dohodak, pojedinci ili kućanstvo, imaju više mogućnosti udovoljavati svojim željama kao što su kvalitetniji proizvodi i kvalitetnije osiguranje, stoga se utjecaj dohotka

na potražnju za imovinskim osiguranjem može promatrati s dva aspekta. Prvi aspekt odnosi se na pretpostavku da će ljudi koji imaju veći dohodak kupovati različita imovinska osiguranja kako bi zaštitili svoju imovinu. Druga pretpostavka glasi da ljudi s većom razinom dohotka nemaju potrebu za osiguranjem jer sami mogu podmiriti moguće štete.

H 05: Potražnja za imovinskim osiguranjem u kućanstvu ovisi o bogatstvu

Utjecaj bogatstva na potražnju za imovinskim osiguranjem također možemo promatrati s dva aspekta. Veća razina bogatstva podrazumijeva više imovine koja je osjetljiva na eventualnu štetu, dok s druge strane veće bogatstvo podrazumijeva dovoljno sredstava za pokriće eventualne štete.

H 06: Dob pojedinca utječu na potražnju za imovinskim osiguranjem kućanstva

Pretpostavka je da pojedinci u srednjoj životnoj dobi imaju stalan posao pa mogu racionalnije odvajati sredstva za željene vrste osiguranja, dok studenti, osobe koje su tek stupile u radni odnos te umirovljenici nemaju dovoljno sredstava za pokriće dodatnih vrsta osiguranja.

H 07: Obrazovanje utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem kućanstva

Pretpostavka je da će s višim stupnjem obrazovanja porasti i svijest pojedinaca o riziku i važnosti imovinskog osiguranja. Također, obrazovanje je usko vezano i s visinom dohotka pojedinca, pa je pretpostavka da visokoobrazovani pojedinci imaju viša primanja, iz čega proizlazi da veći dio sredstava mogu utrošiti na kupnju osiguranja.

H 08: Broj članova kućanstva utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem

Kao i raspoloživi dohodak, broj članova kućanstva može imati dvojak utjecaj na potražnju za imovinskim osiguranjem. Prvi utjecaj je negativna veza između broja članova kućanstva i potražnje za osiguranjem, odnosno podrazumijeva da kućanstva sa većim brojem članova velik iznos svoga dohotka troše na primarne potrepštine umjesto na kupnju osiguranja. S druge strane, veća kućanstva će osigurati svoju imovinu jer nemaju dovoljno sredstava za pokriće štete koja može nastati.

1.4. Ciljevi istraživanja

Cilj ovog rada je istražiti kako pojedini čimbenici utječu na potražnju za imovinskim osiguranjem, odnosno **istražiti razloge zbog kojih kućanstvo kupuje osiguranje**. Varijable koje će se analizirati u radu su: averzija prema riziku, vrijednost imovine, cijena osiguranja, dohodak, bogatstvo kućanstva, dob, obrazovanje te broj članova u kućanstvu. Također, dat će se detaljan pregled strukture imovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj i rezultati empirijske analize determinanti potražnje za imovinskim osiguranjem u kućanstvu koji će se provesti na temelju ankete.

1.5. Doprinos istraživanja

Obzirom da do sada nisu u potpunosti istražene odrednice koje utječu na potražnju za imovinskim osiguranjem, ovaj rad dat će doprinos literaturi tom istraživanju. Također, očekuje se da će rad rezultirati i aplikativnim doprinsom. Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2017. godini obuhvaća 22 društava za osiguranje i reosiguranje. Ovim društvima rad može biti od koristi u smislu upoznavanja osiguratelja s bitnim čimbenicima koji određuju potražnju za osiguranjem imovine kućanstva, što je od važnosti za njihove prodajne politike.

1.6. Metode istraživanja

Budući da je predmet ovog istraživanja utjecaj određenih varijabli na potražnju za imovinskim osiguranjem, u svrhu potvrđivanja ili odbacivanja postavljenih hipoteza i ostvarivanja istraživačkih ciljeva, prema metodologiji znanstveno istraživačkog rada koristit ćese različite znanstvene metode. One uključuju metodu deskripcije, induktivnu i deduktivnu metodu, metodu analize i sinteze, metodu klasifikacije, metodu generalizacije, apstrakcije i kompilacije.

Deskriptivna metoda jednostavno opisuje činjenice, njihove odnose i veze i ona će biti korištena prilikom definiranja imovinskog rizika i definiranju vrsta osiguranja. Također, prilikom izrade rada koristit će se metoda kompilacije kao metoda uspoređivanja s dosadašnjim istraživanjima,

mišljenjima i stavovima. U daljnjem radu metoda analize služi kako bi složene cjeline mogli raščlaniti na jednostavne dijelove, dok je metoda sinteze suprotna metodi analize koja jednostavne dijelove povezuje u smislenu cjelinu.

U teorijskom dijelu koristit će se i metoda indukcije kojom se na temelju pojedinačnih činjenica dolazi do zaključka o općem sudu te metoda dedukcije kod koje se iz općih stavova izvode pojedinačni. Metoda apstrakcije omogućava odvajanje bitnih od nebitnih elemenata.

Kod empirijskog dijela istraživanja koristit će se metoda ispitivanja, odnosno anketa. Također, deskriptivna analiza koristit će se pri računanju srednje vrijednosti (prosječna vrijednost, medijan i sl.), kao i mjera raspršenosti (minimum, maksimum, standardna devijacija i sl.). U empirijskom dijelu rada se koriste Hi kvadrat test, T – test, Mann – Whitney test za rangirane podatke i intervalna procjena proporcije. Hi kvadrat testom se testira zavisnost, dok se T-testom i Mann-Whitney U testom testira razlika u vrijednostima s obzirom na praksupribavljanja osiguranja imovine. Intervalnom procjenom proporcije testira se zastupljenost obilježja u porporciji populacije. Na temelju prikupljenih podataka moći će se donijeti zaključak o prihvaćanju ili odbacivanju određene hipoteze.

1.7. Struktura rada

Rad će biti raščlanjen na šest dijelova, uključujući uvod i zaključna razmatranja. U drugom poglavlju će se definirati rizik koji utječe na potražnju za osiguranjem, te vrste imovinskog rizika. Treći dio rada odnosi se na determinante koje utječu na osiguranje imovine u kućanstvu. Svaka od determinanti koje utječu na potražnju za imovinskim osiguranjem će se detaljnije objasniti. Analizirat će se averzija rizika na potražnju za imovinski osiguranjem, vrijednost imovine, cijena osiguranja, dohodak kućanstva, bogatstvo, te demografske varijable kao što je dob, obrazovanje i broj djece u kućanstvu.

Nakon pregleda determinanti potražnje za imovinskim osiguranjem, izvršit će se analiza imovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj.

U pretposljednjem dijelu rada prikazat će se rezultati dobiveni na temelju empirijskog istraživanja. Determinante koje će biti analizirane prikazat će se pomoću tablica i grafikona, a na

temelju statističkih testova će se moći donijeti odluka o prihvaćanju ili odbacivanju postavljenih hipoteza.

U zaključnom dijelu će biti iznesene najvažnije činjenice i zaključci koji su dobiveni provedenim anaketnim upitnikom.

2. IMOVINSKI RIZICI I TEORIJSKE OSNOVE IMOVINSKOG OSIGURANJA

U znanstvenoj i stručnoj literaturi mogu se pronaći različite definicije i objašnjenja rizika. Opća definicija polazi od vjerojatnosti nastanka događaja koji će imati negativne posljedice na pojedinca, organizaciju ili društvo u cjelini.[9] Kako bi se vlasnik imovine zaštitio, sklapa osiguranje sa osiguravajućom kućom. U nastavku će se definirati rizik, odrediti njegove vrste i podvrste te navesti obilježja imovinskog osiguranja.

2.1. Definiranje rizika

Ne postoji jedinstvena definicja rizika. Ekonomisti, znanstvenici, teoretičari rizika, statističari i aktuari, svi oni imaju vlastiti koncept rizika. Temeljen na tom konceptu, rizik je definiran kao „neizvijesnost nastanka štete". Iako je rizik definiran kao neizvijesnost, zaposleni u industriji osiguranja često taj termin poistovjećuju s terminom „imovina" ili „život" kako bi se indentificirao rizik koji se osigurava.[10] Danas se uobičajeno prema stavu o riziku ljude može podijeliti u tri grupe.[11] Najveća je grupa onih nesklonih riziku (tzv. *risk averse*). Kao što i sam naziv pokazuje, ta grupa ne uživa u osjećaju rizika. Ta se činjenica može gledati i izdrugog ugla, a to je da za preuzimanje većeg rizika, ti pojedinci traže veće očekivane koristi.

U drugoj su grupi oni s neutralnim stavom prema riziku (tzv. *riskneutral*). Za njih donošenje odluke o poduzimanju neke akcije znači jednostavnu procjenuveličine očekivane koristi, i oni pritom zanemaruju rizik. Od dvije mogućeakcije oni poduzimaju onu s većom očekivanom koristi.

Treću grupu čine pojedinci koji uživaju u osjećaju rizika (tzv. *risktakers*). Oni zanemaruju očekivane koristi od akcija i atraktivnost pojedinih pothvatarangiraju prema visini rizika.

Rizik u širem smislu predstavlja opasnost, mogućnost gubitka materijalne i nematerijalne imovine, predstavlja neki budući neizvjestan događaj. Izloženost riziku ne mora uvijek rezultirati

[9]Miloš Sprčić, D. (2013): Upravljanje rizicima, temeljni koncepti, strategije i instrumenti, Sinergija, Zagreb, str. 17.
[10]Klobučar, D. (2007): op.cit., str. 6.
[11]Bendeković, D. (2000): Pristupi procjeni rizika i povrata kod ulaganja u obične dionice, Ekonomski pregled, 51 (11-12), 1282-1312.

gubitkom, već može rezultirati i dobitkom. Iz tog razloga potrebno je razlikovati osigurljive od neosigurljivih rizika. Osigurljivi (čisti) rizici su oni čiji su ishodi nepovoljni, te rezultiraju samo gubicima, te nema mogućnosti ostvarivanja prihoda. Ovi rizici predstavljaju osnovu za postojanje društava za osiguranje. Neosigurljivi (špekulativni) rizici su oni čiji ishodi ne moraju uvijek biti negativni, već mogu rezultirati dobicima. Ovi rizici nisu predmetom osiguranja jer ne zadovoljavaju osnovnu funkciju osiguranja koja se odnose na pokrivanje od gubitaka.

Kao posljedica izloženosti riziku nastaju rizični događaji koji poslovnim subjektima mogu nanijeti značajne financijske gubitke te materijalne i nematerijalne štete. Međutim, na temelju distribucije vjerojatnosti tih događaja u prošlosti, poslovni subjekti mogu procijeniti rizičnost događaja koji bi se mogli dogoditi u budućnosti. Izloženost rizicima zahtjeva poduzimanje mjera zaštite od negativnih posljedica rizičnih događaja, odnosno uspostavu sustava upravljanja rizicima.[12]

2.2. Vrste rizika i upravljanje rizicima

Rizik predstavlja odstupanje stvarnih od očekivanih ishoda budućeg događaja. Za osiguranje je bitno pojmovno i sadržajno određenje onih rizičnih događaja koji kad se dogode nanose:

- gubitke ili oštećenje imovine
- financijske gubitke, tjelesne povede, invalidnost, smrt itd.

U najširem kontekstu rizike možemo podijeliti na financijske i nefinancijske. Kad postoji izloženost nepovoljnom ishodu koji uključuje financijski gubitak, riječ je o financijskom riziku. Rizici koji nemaju financijske posljedice su nefinancijski rizici. Kriterij za razlikovanje osnovnih i posebnih rizika je razlika u uzroku i posljedicama gubitka. Osnovni rizici su skupina rizika uzrokovana uglavnom gospodarskim, društvenim ili političkim fenomenima, iako se mogu pojaviti i kao posljedica fizičkih pojava. Ti rizici uključuju gubitke koji nisu povezani s osobom ni glede uzroka niti posljedica, odnosno njihovi uzroci se nalaze izvan kontrole pojedinca koji trpe njihove posljedice, stoga se smatra da odgovornost za njih treba snositi društvo u cjelini, a ne pojedinac. Posebni rizici uključuju gubitke koji nastaju kao posljedica pojedinačnih događaja i odražavaju se na pojedinca, a ne na skupinu ljudi. Tako i osiguranje za njih treba preuzeti

[12]Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007): Osiguranje i rizici, RRIF plus, Zagreb, str. 64.

pojedinci putem osiguranja, prevencije štete ili nekom drugom tehnikom. Dinamični rizici su posljedica promjena u gospodarstvu kao što su promjene razine cijena, preferencija potrošača, prihoda i veliličine proizvodnje te tehnologije. Statički rizici su oni rizici koji će nastupiti iako ne postoje promjene u gospodarstvu, odnosno uključuju oštećenje, uništavanje sredstava ili promjenu njihova vlasništva kao rezultat prirodnih opasnosti, nepoštenja ili ljudskih propusta. S obzirom na to da se pojavljuju s određenim stupnjem pravilnosti u vremenu, oni su u načelu predvidivi i zbog toga prikladniji za osiguranje od dinamičnih rizika. Osigurljivi su oni rizici za koje postoje tehničke osnove za utvrđivanje njihove veličine i mogućnosti pokrića. U te rizike se ubrajaju čisti rizici i njihove podvrste. Čisti rizici materijaliziraju se kao posljedica slučaja ili stihije, čovjekovog svjesnog djelovanja, te njihova pojava može rezultirati isključivo gubitkom.

Imovinski rizici su rizici kojima je izložena imovina jer može doći do uništenja ili otuđenja vlasništva. Ti rizici mogu uključivati dva oblika gubitka, odnosno gubitak same imovine te gubitak zbog nekorištenja imovine koji rezultirgubitko prihoda ili nastankom dodatnih troškova. Rizici odgovornosti uključuju mogućnost nastanka štete na imovini, zdravlju, ili životu treće osobe. Rizici nastali iz propusta drugih osoba uključuju mogućnost financijskog gubitka zbog neispunjenja obveza koje su preuzele druge osobe tijekom obavljanja određenih usluga za pojedinca ili poduzeće.

Neosigurljivi su oni rizici za koje osiguratelj nema stvarnu osnovicu za određivanje premije ili nema mogućnost za diverzifikaciju rizika. Neosigurljivi rizici jesu: špekulativni rizici, politički rizici i tehnološki rizici. Špekulativni rizici su oni u koje čovjek ulazi svjesno te označavaju situaciju u kojoj postoji vjerojatnost gubitka, ali i dobitka. Politički rizici su skupina rizika koji proizlaze iz političkih promjena u državi, ograničenja vezanih za trgovinu i konvertibilnost valute, visokoga poreznog opterećenja i drugih akata vlasti. Tehnološki rizici predstavljaju mogućnost gubitka uzrokovanog računalnim piratstvom, krađom, kvarom, neispravnošću ili drugim poremećajimau primjeni tehnologije, te uključuju i rizik da postojeća tehnologija nije primjerena potrebama poslovanja. [13] Navedena klasifikacija je prikazana na Slici 1.

[13]Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007): op.cit., str. 65-68.

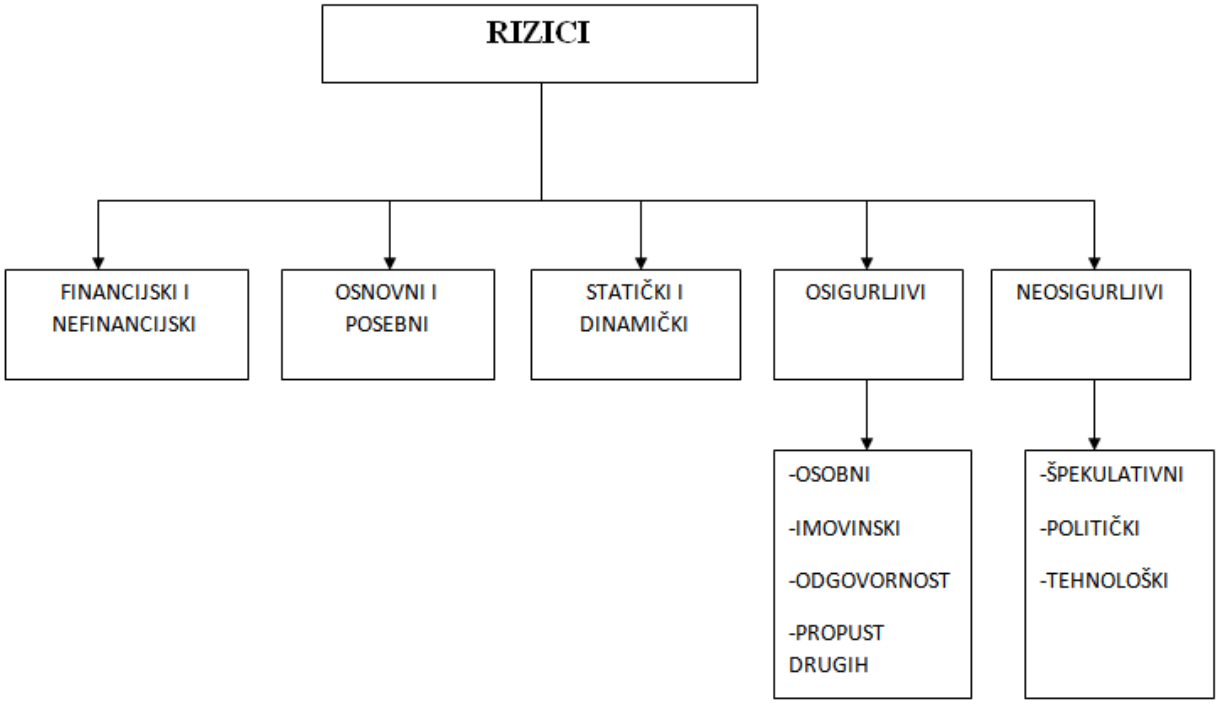

Slika 1. Vrste rizika

Izvor: Izrada autora na temelju prikaza prema: Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007): Osiguranje i rizici, RRIF plus, Zagreb., str. 66.

2.3. Vrste imovinskih osiguranja

Imovinsko osiguranje jest osiguranje kojim su pokriveni različiti rizici koji ugrožavaju različite vrste imovine. Ugovaraju se kad postoji interes osiguranika da zaštiti svoju imovinu od prijetećih opasnosti. Nazivaju se još i odštetna osiguranja jer je primarna svrha tih osiguranja naknada štete, odnosno isplata osigurnine kad se dogodi osigurani slučaj.

Imovinska osiguranja se međusobno razlikuju, ali imaju zajednička neka obilježja. Zajednička osnovna obilježja imovinskih osiguranja su slijedeća:[14]

[14]Andrijanić, I., Klasić, K. (2002): Tehnika osiguranja i reosiguranja, Mikrorad, Zagreb, str. 66.

- daju pokriće osiguraniku za gubitak ili oštećenje materijalne imovine, koja može biti pokretna i nepokretna imovina i zalihe (uključene su životinje i usjevi),
- štete su relativno česte, ali se zbog svoje materijalne prirode brzo prijavljuju i rješavaju.

Sva imovina koju pojedinac posjeduje svakodnevno je izložena različitim opasnostima koje mogu izazvati štete velikih razmjera. Zadatak osiguranja je da brojne opasnosti kojima su izloženi osiguranici preraspodijeli na sve osiguranike i da osiguraniku/oštećeniku/korisniku isplati odgovarajuću naknadu za pretrpljenu štetu ili odgovarajuću svotu u skladu sa zaključenim ugovorom o osiguranju.[15] Tako imovinsko osiguranje pokriva osnovne i dopunske opasnosti kojima je imovina izložena te koje je moguće osigurati. Imovinska osiguranja u užem smislu dijelimo na: osiguranje industrijske i trgovačke djelatnosti, privatna osiguranja, osiguranje poljoprivrede, osiguranje prometnih sredstava i kasko osiguranje.[16]

2.3.1. Osiguranje industrije i trgovačke djelatnosti

Osiguranje industrijske i trgovačke djelatnosti obuhvaća rizike vezane za obavljanje djelatnosti kojima se ostvaruju prihodi. Industrijski rizici se razlikuju od trgovačkih rizika s obzirom da su industrijski rizici vezani za proizvodnju, dok su trgovački rizici vezani za trgovinu i uslužne djelatnosti.[17]

Osiguranje industrije i trgovačke djelatnosti obuhvaća rizike kojima su izloženi poduzetnici prilikom obavljanja poduzetničkih aktivnosti. Svi gospodarski subjekti su izloženi ovim rizicima u većem ili manjem intenzitetu, što ovisi o vrsti djelatnosti koja se obavlja, lokaciji i okruženju u kojem se poslovni subjekt nalazi te je za oblikovanje osigurateljnog pokrića potrebno sagledati niz različitih čimbenika.[18] Uzroci nastanka ovih rizika mogu biti različiti, a kakve će posljedice biti ovisi o okolnostima koji će povećati ili umanjiti nastanak rizika.

U osiguranje industrijske i trgovačke djelatnosti ubrajaju se sljedeće podvrste:

[15]Bijelić, M. (2002.) Osiguranje i reosiguranje, Tectus, Zagreb, str. 25.
[16]Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007): op.cit., str. 131.
[17]Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007): op.cit., str. 132.
[18]Generali osiguranje d.d., [Internet], raspoloživo na: http://www.generali.hr/osiguranja/pravne-osobe/osiguranje-imovine-11/osiguranje-industrije, [15.01.2017.]

- Osiguranje industrijskih, obrtničkih, trgovačkih i uslužnih tvrtke.
- Osiguranje strojeva – razvojem tehnologije razvila se i ova vrsta osiguranja.
- Osiguranje objekata u izgradnji – može se ugovoriti na temelju standardnih i međunarodnih uvjeta. Standardni uključuju imenovane rizike, a međunarodni sve rizike osim onih koji su isključeni. Ovo osiguranje predstavlja velik značaj za gospodarstvo i smatra se investicijskim osiguranjem. Investicije omogućuju blagostanje svake zemlje. Stoga se omogućava investitorima široka ekonomska zaštita od raznih rizika kako bi se što bolje zaštitili.
- Osiguranje objekata u montaži i montažne opreme – vrlo slično sa prethodnom osiguranjem. Razlika je u tome što se kod osiguranje objekta u montaži osigurava oprema, a kod osiguranje objekta u izgradnji objekt.
- Osiguranje računala – zbog specifičnosti opasnosti koje mogu nastati donijeti su posebni uvjeti za sklapanje osiguranja. premija se utvrđuje zasebno za svaki slučaj na temelju individualne ocjene jačine rizika.
- Šomažno osiguranje - karakteristika ovog osiguranja je da osim rizika od požara, poplava, oluja i drugih opasnosti pokriva i rizike izmaklog dobitka, plaća i fiksnih troškova.
- Garancijsko osiguranje
- Osiguranje filmske proizvodnje
- Osiguranje robe u hladnjačama – osigurava se roba namijenjena za prodaju ili preradu u hladnjačama, škrinjama za duboko.
- Osiguranje stvari u rudnicima – ova vrsta spada u paket osiguranje jer obuhvaća različite rizike i različiti osiguranja. [19]

2.3.2. Privatna osiguranja

Privatno osiguranje je vrsta osiguranja kojim su pokriveni rizici kojima su izložena kućanstva i fizičke osobe, a ti se rizici ne pokrivaju u sklopu osiguranja industrije i trgovačke djelatnosti. Predmet osiguranja kod privatnih osiguranja su poljoprivredna gospodarstva, zgrade, namještaj i ostale pokretne stvari kućanstva.

[19]Bijelić, M. (2002), op.cit., str. 234-244.

Podvrste privatnih osiguranja su sljedeće:

- osiguranje od opasnosti požara i nekih drugih opasnosti
- osiguranje od opasnosti provale krađe i razbojstva
- osiguranje od loma stakla
- osiguranje priredbi za slučaj atmosferskih oborina
- osiguranje kućanstva

Osiguranje kućanstva podrazumijeva osiguranje stvari za osobnu upotrebu i potrošnju, te za uređenje stana koje su vlasništvo osiguranika i članova njegove obitelji, te stvari koje su u stanu i koje na temelju ugovora o korištenju stana osiguranik ima pravo koristiti ukoliko uvjetima osiguranja nisu isključene iz osiguranja.[20]

Osnovnim pokrićem stvari kućanstva pokrivaju se štete:

- koje nastanu uslijed požara i direktnog udara groma, eksplozije, pada ili udara letjelica kao i pada odnosno udara njihovih dijelova;
- nastale zbog posljedica oluje, tuče, poplave i bujice, pritiska snijega i snježne lavine, klizanja tla i odrona zemlje;
- nastale pri pokušaju provalne krađe ili pri izvršenoj provalnoj krađi, običnoj krađi (pod uvjetom da su poštovani sigurnosni propisi) te u slučaju razbojstva;
- koje nastanu kao posljedica neočekivanog izljeva vode iz vodovodnih cijevi;
- u okviru privatne odgovornosti (odgovornost za štete učinjene trećim osobama)

Prošireno pokriće stvari kućanstva osim osnovnog pokrića uključuje još i:

- štete nastale na električnim napravama zbog indirektnog udara groma.

Osiguranje boja i obloga ugovara se kao dopunsko osiguranje uz osiguranje stvari kućanstva ukoliko nije ugovoreno osiguranje kuće ili stana. Kad je ugovoreno osiguranje kuće ili stana, onda se one smatraju dijelom građevinskog objekta te ih ne treba posebno osiguravati.

Boje i obloge podrazumijevaju:

[20]Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007): op.cit., str. 134.

- obloge na zidu, stropu (tapete, lamperija, pločice);
- podovi (parket, tepison, pločice);
- uređaji za grijanje i klimatizaciju;
- oprema za kupaonicu, armatura i WC školjke.

Staklo ulazi u dopunsko osiguranje uz osiguranje građevine ili stvari kućanstva, a u pokriću su

- stakla na prozorima i vratima stana
- ostakljenja na namještaju, slikama i zidnim ogledalima.

Nadoknađuju se i troškovi skidanja i ponovnog namještanja predmeta koji smetaju postavljanju novog stakla (npr. zaštitna rešetka, zaštitne šipke, zaklon od sunca i sl.).

Ako se posebno ugovori i plati dodatna premija, osiguranje od loma stakla pokriva i:

- krovne prozore, stakleni krov, zimski vrt i staklene ploče za kuhanje (ceran)...[21]

2.2.3. Osiguranje poljoprivrede

Osiguranjem poljoprivrede pokrivaju se rizici čijim se nastupanjem može ugroziti proizvodnja biljnih i životinjskih proizvoda kojima se opskrbljuje tržište. Osiguranje poljoprivrede je važno jer treba zaštiti eventualne štete koje mogu dovesti do nestašice važnih prehrambenih proizvoda neophodnih za život. Posebno se odnosi na zemlje u kojima je poljoprivreda značajnijadjelatnost. Izostanak ovih proizvoda dovodi do velikih gubitaka za vlasnike, stanovništvo i gospodarstvo.

U osiguranje poljoprivrede spadaju sljedeće podvrste:

- osiguranje domaćih i nekih drugih vrsta životinja;
- osiguranje usjeva i plodova.

[21]Elita plus, Agencija za zastupanje u osiguranju, [Internet], raspoloživo na: Osiguranje imovine, osiguranje kuće i stana - Elita plus - agencija za zastupanje u osiguranju, [15.01.2017.]

U Republici Hrvatskoj, Ministarstvo poljoprivrede ribarstva i ruralnog razvoja u namjeri da potiče, ali i zaštiti poljoprivrednu proizvodnjudaje potporu za osiguranje poljoprivredne proizvodnje od mogućih šteta.[22]

2.2.4. Osiguranje prometnih sredstava

Osiguranjem motornih vozila ugovara se pokriće imovinskih rizika na imovini koja obuhvaća sve vrste motornih i priključnih vozila za kopno, odnosno cestovna i tračna motorna vozila te radne samohodne strojeve. U hrvatskom osigurateljnom kolokvijalnom govoru, ta se osiguranja nazivaju skraćenicom „autokasko osiguranje**“.**

Kao i većina stručnih izraza u osiguravajućoj struci, riječ kasko dolazi iz pomorskog osiguranja. Riječ *kasko* podrijetlom je iz Španjolske gdje označava lađu bez tovara ili trup broda. Nekada, dok je brodski prijevoz bio glavni i jedini način prijevozavelikih količina roba, te kada je za te vrste prijevoza postojao najveći rizik, pojedinci supočeli osiguravati ne samo brodove, već i teret koji su ti brodovi prevozili.[23] U kratkom vremenu su se počeli pojavljivati pojedinci ili grupe pojedinaca koji su nudili osiguranje brodova i tereta, prvenstveno u Engleskoj. Ti su ljudi prethodnica onoga što danasnazivamo društvom za osiguranje.

U osiguranje prometnih sredstava ubrajaju se sljedeće podvrste osiguranja:

- kasko osiguranje cestovnih motornih vozila
- kasko osiguranje dodatne opreme i prtljage
- kasko osiguranje samohodnih strojeva, tračnih vozila, kontejnera .[24]

[22]Ćurak, M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 135.
[23]Suknaić, F. (2010): Kasko osiguranje transportnih sredstava u Republici Hrvatskoj, [Internet], raspoloživo na: www.hrcak.srce.hr/file/139630, [15.01.2017.]
[24]Ćurak, M., Jakovčević, D. (2007): op.cit., str. 138.

3. DETERMINANTE POTRAŽNJE ZA OSIGURANJEM IMOVINE U KUĆANSTVIMA

Policu osiguranja imovine može sklopiti svaka osoba odnosno može se sklopiti u korist svake osobe koja ima opravdani interes na predmetu osiguranja koja će nastupanjem osiguranog slučaja pretrpjeti određeni materijalni gubitak.[25] Budući da na odluku o sklapanju osiguranja utječu sljedeće determinante: averzija prema riziku, vrijednost imovine, cijena osiguranja, dohodak i bogatstvo kućanstva, dob i obrazovanje članova te broj članova u kućanstvu, u nastavku će se dati njihov pregled.

3.1. Averzija prema riziku

Averzija prema riziku je odbojnost prema riziku koju ima većina pojedinaca. Prema tom konceptu pojedinac koji ima averziju prema riziku penalizirat će potencijalne investicije proporcionalno prema veličini rizika predstavljenog disperzijom mogućih rezultata oko onog očekivanog. Drugim riječima, količina rizika koju je netko spreman preuzeti ovisi od pojedinca i njegove averziji prema riziku. Osoba koja između dvije alternative koje imaju jednaku vjerojatnost i razinu očekivanog ishoda bira onu sa manjim varijancom kažemo da ima averziju prema riziku. Koncept averzije prema riziku najčešće se izvodi iz koncepta opadajuće korisnosti novca. Sama averzija prema riziku može se primjenom određenih matematičkih metoda procijeniti utvrđivanjem rastuće krivulje averzije prema riziku u odnosu na veličinu dohotka.[26]

Teorija korisnosti objašnjava zašto su jedinice izložene riziku spremne platiti premije koje su više od matematički očekivane štete. Razlog se nalazi u konceptu opadajuće granične korisnosti odnosno averziji prema riziku. Što je averzija prema riziku veća korinici su spremni platiti i veće premije. Pojedinac će kupovati osiguranje sve dok je korisnost premijskog plaćanja jednaka očekivanoj korisnosti šteta.[27]

[25]Rafaj, J. (2009): Tržište osiguranja, HANFA, Zagreb, str. 34.
[26]Poslovni dnevnik, Leksikon,[Internet], raspoloživo na: http://www.poslovni.hr/leksikon/averzija-prema-riziku-358 - Bing, [15.01.2017.]
[27]Ćurak, M. (2013): Rizici, odlučivanje u situaciji neizvjesnosti, koncept korisnosti i osiguranje, Nastavni materijal za predmet Ekonomika osiguranja, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, str. 1–9.

Stupanj averzije prema riziku se može prikazati grafički. Na taj način oblik krivulje korisnosti određuje koliku pojedinac može imati averziju, biti indiferentan ili sklon riziku. Kako bi se dobili što bolji rezultati za varijable je uzeta korisnost u odnosu na bogatstvo.

Na Slici 2. je prikazana funkcija korisnosti kod pojedinca nesklonog riziku. Ona je konkavna, odnosno ima padajući nagib.

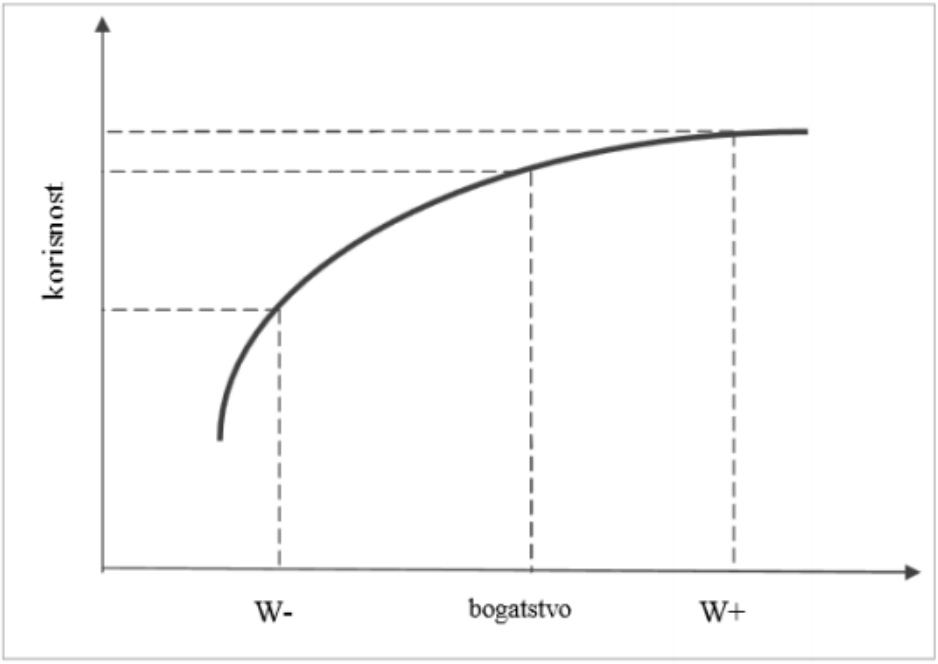

Slika 2. Funkcija korisnosti riziku nesklona investitora

Izvor: Tomić-Plazibat, N., Aljinović, Z., Marasović, B. (2006): Matematički modeli u financijskom upravljanju, Svučilište u Splitu, Ekonomski fakultet Split, str. 11.

Obzirom da riziku nesklon investitor ima padajuću graničnu korisnost, prilika za velikim dobitkom u kojoj treba uložiti sva raspoloživa sredstva i snositi visok rizik nije atraktivna zbog vjerojatnosti velikog gubitka.

Investitor s druge strane može imati i neutralan stav prema riziku. Obilježje krivulje pojedinca indiferentnog spram riziku je da se radi o linearnoj vezi, odnosno pravcu.

Riziku sklon pojedinac rado će riskirati ukupno postojeće bogatstvo kako bi stvorio priliku za ostvarenje velikog dobitka upravo zbog rastuće granične korisnosti. Funkcija korisnosti kod pojedinca sklonog riziku je konveksna, odnosno ima rastući nagib.

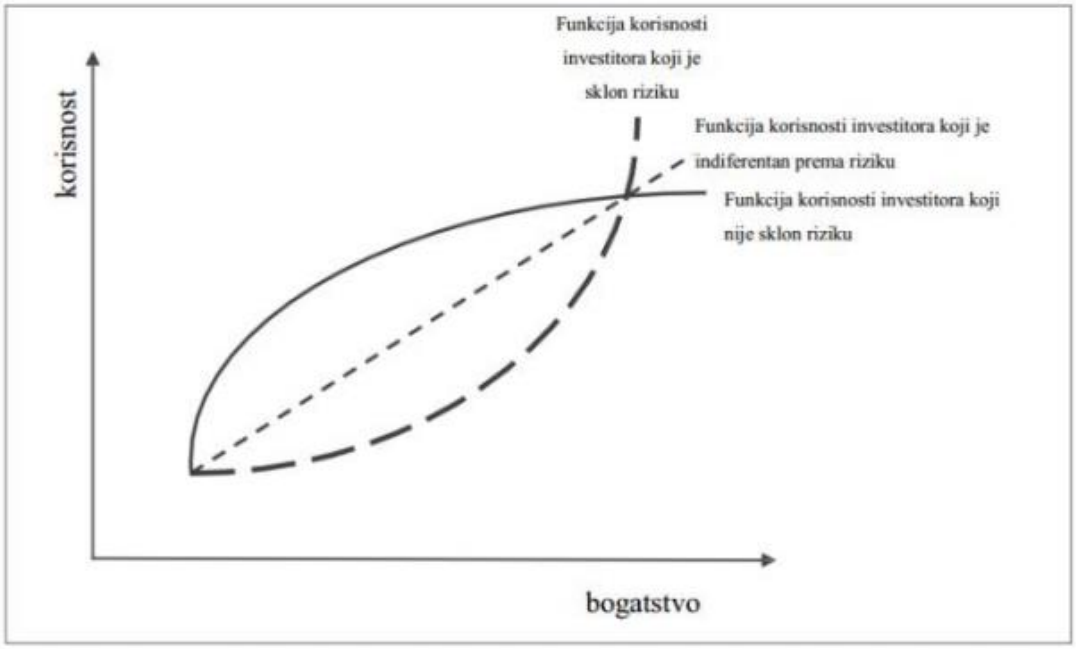

Slika 3. Funkcija korisnosti investitora koji izbjegava rizik, investitora koji je sklon riziku i investitora koji je indiferentan prema riziku

Izvor:Tomić-Plazibat, N., Aljinović, Z., Marasović, B. (2006): Matematički modeli u financijskom upravljanju, Svučilište u Splitu, Ekonomski fakultet Split, str. 12.

3.2. Vrijednost imovine

Osobe čija je vrijednost imovine veća, u pravilu se prije odlučuju na kupnju imovinskih osiguranja kako bi je zaštitili od mogućih šteta. Kod niže vrijednosti imovine manja je vjerojatnost da će se osigurati jer je manja šteta kod nastanka štetnog događaja. Pojedinci se također odlučuju zaštiti svoje imovine u ovisnosti na kojem području žive, odnosno ako su to područja čestih potresa, preporuča se imati takvu vrstu osiguranja.

Osigurati se može mnogo toga u kućanstvu, poput stvari za osobnu upotrebu i potrošnju, te za uređenje stana koje su vlasništvo osiguranika i članova njegove obitelji, te stvari koje su u stanu,

gotov novac, vrijednosni papiri, nakit, umjetnička djela i zbirke. Predmet osiguranja mogu biti i boje na zidu i građevnoj stolariji, zidne, podne i stropne obloge (tapete, lamperije i sl.).

Osigurane opasnosti su požar, udar groma, eksplozija osim eksplozije od nuklearne energije, oluja, tuča, pad i udar zračne letjelice, manifestacije i demonstracije u miru, poplava i bujica, izlijevanje vode iz vodovodnih i kanalizacijskih cijevi, klizanje tla, odronjavanje zemljišta, snježna lavina, provalna krađa i razbojstvo i odgovornost privatnih osoba. Može se osigurati i dopunska opasnost loma stakla na prozorima i vratima. Osiguranjem su pokrivene samo izravne štete na stvarima. Uz osiguranje kućanstva moguće je ugovoriti i osiguranje kućanskih aparata od šteta nastalih zbog djelovanja električne energije.[28]

Osiguranje na sadašnju (stvarnu) vrijednost potvrđuje načelo naknade štete. U osiguranju imovine standardna metoda nadoknađivanja štete osiguraniku stvarna je vrijednost oštećenih ili uništenih predmeta osiguranja na dan nastanka štete.

Ovisno od predmetu osiguranja upotrebljavaju se tri glavne metode u utvrđivanju stvarne vrijednosti predmeta osiguranja u trenutku nastanka štete:

- nabavna vrijednost - amortizacija
- tržišna vrijednost
- sporazumno utvrđena vrijednost.

Nabavna vrijednost (-) minus amortizacija je tradicionalna metoda utvrđivanja stvarne vrijednosti u osiguranju imovine. Ona u obzir uzima inflaciju i amortizaciju imovinskih vrijednosti za trajanja osiguranja. Zamjenski troškovi popravka oštećene imovine su troškovi novih materijala slične vrste i kvalitete. Amortizacija je odbitak za fizičku istrošenost, godine starosti i ekonomske zastarjelosti.

Ugovor o osiguranju imovine sklopljen na novu vrijednost predstavlja izuzeće od principa naknade štete i znači da se kod utvrđivanja štete neće odbiti amortizacija.

[28]Croatia osiguranje, Osiguranje imovine kućanstva, [Internet], raspoloživo na:Croatia imovina - Croatia osiguranje d.d., [15.01.2017.]

Po ovim posebnim uvjetima za osiguranje na novu vrijednost mogu se osigurati građevinski objekti (zgrade, poslovni prostori, stanovi i sl.) te oprema od osnovnih i dopunskih opasnosti.[29]

3.3. Cijena osiguranja

Ukupna premija ili cijena osiguranja je iznos koji je dužan uplatiti osiguranik temeljem sklapanja ugovora o osiguranju. Naziva se bruto premija, tarifna ili komercijalna premija, a utvrđuje se prema cjenicima, tarifama osiguratelja u jedinstvenom postotku ili iznosu. Cijena osiguranja je premija osiguranja koja se izračunava na principu velikih brojeva, odnosno vjerojatnosti nastupanja osiguranog slučaja.

Premija osiguranja sastoji se od:[30]

- funkcionalne premije
- režijskog dodatka.

Funkcionalna premija sastoji se od tehničke premije koja služi za naknadu šteta i isplatu ugovorene svote, te dijela za preventivu koji se koristi za otklanjanje ili smanjenje nepovoljnog djelovanja uzroka koji mogu izazvati štete.

Režijski dodatak služi za pokriće troškova obavljanja djelatnosti osiguranja (plaće zaposlenika društva za osiguranje i provizija sklapanja ugovora o osiguranju, troškova održavanja police poput izdavanja računa, marketinga, usluge call centra, rasvjete, vode, potrošnog materijala i sl.)

Čimbenici koji utječu na visinu premije osiguranja su svota osiguranja, trajanje ugovora o osiguranju, učestalost nastupa štetnog događaja te stupanj jačine ili intenziteta štete. Što je svota osiguranja veća, trajanje osiguranja duže te učestalost i intenzitet štete jači, rizik je veći pa je i premija osiguranja veća.[31]

[29]Elita plus, Agencija za zastupanje u osiguranju, [Internet], raspoloživo na: Osiguranje imovine - Elita plus - agencija za zastupanje u osiguranju, [15.01.2017.]
[30]Rafaj, J. (2009): op.cit., str. 14.
[31]Ćurak M., Jakovčević D. (2007): op.cit., str. 223.

Premija se prikuplja od velikog broja osoba (ugovaratelja osiguranja) koji se osiguravaju od istog rizika pri čemu je osnovna pretpostavka da će samo mali broj osoba (osiguranika).

3.4. Dohodak kućanstva

Potražnja za određenim proizvodom ovisi i o dohotku potrošača. Za većinu proizvoda vrijedi da će rastom dohotka rasti i potražnja za njim, što znači da će dohodovna elastičnost potražnje biti pozitivna. Preferencije potrošača tijekom vremena, uz pretpostavku da dohodak raste, mogu povećati potražnju za određenim proizvodom, ali potražnja za tim proizvodom može i padati. U pravilu, potražnja za kvalitetnijim proizvodom će se povećavati, a za manje kvalitetnijim proizvodom padati kako raste dohodak. [32]

Dohodak se odnosi na ukupna primanja ili gotovinu koju osoba ili kućanstvo zarade u danom razdoblju (obično od godine dana). Dohodak se odnosi na na priljev nadnica, kamatnih prihoda, dividendi i drugih vrijednosti koje pritječu u određenom vremenskom razdoblju.[33]

Pretpostavlja se da osobe koje imaju veći dohodak češće kupuju imovinska osiguranja jer si ga mogu priuštiti i na taj način zaštićuju svoju imovinu. S druge strane, postoji mogućnost i da ga ne kupe jer smatraju da ukoliko dođe do štete na imovini imaju dovoljno sredstava da sami pokriju štetu. Prema dosadašnjim istraživanjima, prihodi pojedinca ili kućanstva pozitivno utječu na potražnju za osiguranjem u zemljama srednje i istočne Europe. [34]

3.5. Bogatstvo kućanstva

Bogatstvo se odnosi na neto vrijednost imovine izražene u novčanim jedinicama posjedovane u danoj točki vremena. Uključuje realne stavke (kuće, automobile, zemlju, druga trajna potrošačka dobra) i financijsku imovinu (gotovinu, štedne račune, obveznice, dionice) umanjene za novac

[32]Grubišić, D. (2007): Poslovna ekonomija, Drugo dopunjeno izdanje, Sveučilište u Splitu, Split, str. 39.
[33]Samuelson, P. A., Nordhaus, W.D. (Devetnaesto izdanje): Ekonomija, Mate d.o.o., Zagreb, str. 230.
[34]Dragos, S. L. (2014): Life and non-life insurance demand: the different effects of influence factors in emerging countries from Europe and Asia, Economic research, Vol. 27, No. 1, 169–180., [Internet], raspoloživo na: Life andnon-lifeinsurancedemand: thedifferenteffectsof influence factors in emergingcountries from Europe andAsia: EconomicResearch-Ekonomska Istraživanja: Vol 27, No 1.

koji se duguje bankama ili drugim kreditorima Sve stavke koje imaju vrijednost nazivaju se imovinom, a one koje duguju nazivaju se obvezama. Razlika je neto vrijednost ili bogatstvo.[35]

Bogatstvo kućanstva uključuje njegove opipljive stavke (kuće, automobile i druga trajna potrošačka dobra te zemlju i financijsku imovinu (kao što je gotovina, štedni računi, obveznice i dionice). Većina kućanstava posjeduje skroman iznos financijskog bogatstvana štednim računima, dok otprilike jedna petina izravno posjeduje korporativne dionice. No, ispada da je velik dio financijskog bogatstva nacije koncentriran u rukama malog dijela stanovništva. Jedan posto najbogatijih američkih kućanstava posjeduje približno jednu trećinu cjelokupnog bogatstva. Najveća pojedinačna imovina za većinu Amerikanaca i dalje je obiteljska kuća.[36]

Jednako kao što bogatstvo države, mjereno BDP/stanovniku, ima pozitivan utjecaj na potražnju za osiguranjem[37], tako će osiguranje imovine biti pristupačnije za bogato kućanstvo ili pojedinca.

Iako, utjecaj bogatstva se može promatrati dvojako. Neki će ljudi ako imaju veći udio imovine u ukupnom bogatstvu kupovati imovinska osiguranja kako bi svoju imovinu zaštitili. Međutim, potražnja za imovinskim osiguranjima može i padati s rastom bogatstva ukoliko smatraju da im je bogatstvo dovoljno da sami pokriju nastale štete.

3.6. Dob

Demografski čimbenici uključuju spol, dob, stupanj obrazovanja, broj uzdržavanihčlanova i čimbenike koji utječu na društvo. Na izbor osiguranja i osiguratelja utječu i društveni čimbenici kao što su: obitelj, referentne grupe (utječu na stavove i ponašanje osobe) i položaj osiguranika u grupi. Nadalje, osobni čimbenici koji utječu na izbor osiguranja su: životna dob i stadij životnog ciklusa obitelji (samci, oženjeni, broj i životna dob djece, udovci, umirovljenici), zanimanje, kupovna moć, životni stil (model življenja izražen aktivnostima, interesom i mišljenjem), te osobnost osiguranika (samopouzdanje, dominacija, autonomija, poslušnost, društvenost,

[35]Kolaković, M. (2014): Kako tržišta određuju dohodak?, Ekonomski fakultet Zagreb, [Internet], raspoloživo na: http://web.efzg.hr/dok/pds/Strat_pod/12,%2013%20i%2014.TR%C5%BDI%C5%A0TA%20FAKTORAPROIZVODNJE;%20RADA,%20ZEMLJE%20I%20KAPITALA.pdf, [17.01.2017.]
[36]Samuelson, P. A., Nordhaus, W.D. (Devetnaesto izdanje): op.cit., str. 232.
[37]Treerattanapun, A. (2011): The Impact of Culture on Non-Life Insurance Consumption, [Internet], raspoloživo na: http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1078&context=wharton_research_scholars, [01.05.2017.]

zaštićenost i prilagodljivost) i predodžba o samom sebi (vlastiti imidž, cjelovita duhovna slika o sebi samom).[38]

Dob svakako ima utjecaja na odluku pojedinca o štednji, a potreba za štednjom kroz godine i odrastanje pojedinca, ima sve veći utjecaj. Moglo bi se reći kako su najčešći korisnici, odnosno kupciosiguranjaosobe srednje životne dobi koje imaju stalno zaposlenje.

Mlađe osobe u današnje vrijeme teže dolaze do stabilnijeg zaposlenja i zbog toga su često u nemogućnosti kupnje polica osiguranja, obzirom da se iste ugovaraju na duži period, odnosno više godina, a također i nemaju adekvatne imovine koju bi osigurali.

Isti slučaj je i kod starijih osobakoje najčešće nemaju povjerenja u društva za osiguranje ili su im primanja zbog odlaska u mirovinu toliko smanjena da ne mogu razmišljati o dodatnim obvezama.

Istraživanje provedeno u Korei, pokazalo je da se potražnja za osiguranjem povećava do 47.godine pojednica, a nakon toga počinje padati, što je u skladu s prihodima od rada pojedinca.[39]

3.7. Obrazovanje

Kultura je temeljna odrednica želja i ponašanja neke osobe. Stoga će neka osoba biti zainteresirana za osiguranje ako je odrasla i živi u kulturnom miljeu u kojem je djelatnost osiguranja značajna i uobičajena aktivnost, te ako je dovoljno obrazovana da shvaća korisnost i nužnost osiguranja u suvremenom životu.

Izbor osiguranja pojedinca ovisi o motivaciji te njegovoj percepciji, tj. procesu kojim pojedinac odabire, doživljava i interpretira ulazne informacije da bi stvorio razumljivu sliku svijeta, obrazovanju, te uvjerenju i stavovima koji predstavljaju trajne povoljne ili nepovoljne spoznajne procjene, emocionalni osjećaji i tendencija djelovanja prema nečemu.[40]

[38]Babić, M., Babić, M. (2012): Prednosti segmentiranja klijenata, Svijet osiguranja, br 3, Tectus d.o.o., [Internet], raspoloživo na: Svijet Osiguranja - Istražite prednosti segmentiranja klijenata (Broj 3, 2012), [17.01.2017.]
[39]Soon - Jae, L. , Soon Il, K., Seok Young, C. (2010): op.cit., str. 87.
[40]Babić, M. (2012): op.cit., [Internet], raspoloživo na: Svijet Osiguranja - Istražite prednosti segmentiranja klijenata (Broj 3, 2012), [17.01.2017.]

Razina edukacija pozitivno utječe na potražnju za osiguranjem jer je viša razina obrazovanja povezana s jačom željom da se zaštiteuzdržavane osobe, njihov životni standard te ukupna imovina kućanstva. Očekivano je da će veća razina obrazovanja povećati svijest o opasnosti i prijetnje financijskoj sigurnosti.

Istraživanje koje je provedeno u 82 države tijekom perioda od 10 godina, dokazalo je pozitivnu vezu između visoke razine obrazovanja i potražnje za neživotnim osiguranjem.[41] Također, može se pretpostaviti da visokoobrazovani pojedinci imaju viša primanja, iz čega proizlazi da veći dio sredstava mogu utrošiti na kupnju osiguranja.

3.8. Broj članova kućanstva

Na odluku o osiguranju, pored navedenih utječe i broj članova kućanstva. Ovaj čimbenik može utjecati na dva načina. Prvi utjecaj je negativna veza između broja članova u kućanstvu i potražnje za osiguranjem. Pri tome se misli na dohodak koji kućanstvo mora podijeliti na više članova te moraju voditi računa da sve obveze na kraju mjeseca budu podmirene. S druge strane, veća kućanstva će, kako bi se zaštitila od rizika, osigurati svoju imovinu jer nemaju dovoljno sredstava za pokriće štete koja može nastati.

[41]Dragos, S. L. (2014): op. cit.

4. OSIGURANJE IMOVINE KUĆANSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

4.1. Značenje imovinskih osiguranja na tržištu neživotnih osiguranja u Republici Hrvatskoj

Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2017. godini obuhvaća 22 društava za osiguranje i reosiguranje, a to su: AGRAM LIFE osiguranje d.d. , ALLIANZ ZAGREB d.d., BNP Paribas Cardif osiguranje d.d., CROATIA LLOYD d.d. za reosiguranje, CROATIA osiguranje d.d., CROATIA zdravstveno osiguranje d.d., ERGO osiguranje d.d., ERGO životno osiguranje d.d., Erste osiguranje Vienna Insurance Group d.d., EUROHERC osiguranje d.d., GENERALI OSIGURANJE d.d., GRAWE Hrvatska d.d., HOK - OSIGURANJE d.d.Hrvatsko kreditno osiguranje d.d., IZVOR OSIGURANJE d.d., JADRANSKO OSIGURANJE d.d., MERKUR OSIGURANJE d.d., Societe Generale Osiguranje d.d., TRIGLAV OSIGURANJE d. d., UNIQA osiguranje d.d., Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d., Wüstenrot životno osiguranje d.d.[42]Broj osiguravajućih društava u Hrvatskoj naglo je rastao u razdoblju 1991- 1999, pa se stabilizirao do godine 2002.

Posljednjih pet godina, u razdoblju od 2010. do 2015. godine, tržište imovinskih osiguranja, bez motornih vozila, palo je ukupno 10 posto, odnosno za oko 150 milijuna kuna, što je zabrinjavajući trend. Ako uključimo i podatke o osiguranjima motornih vozila, pemija pada za gotovo milijardu kuna. Allianz osiguranje je u istom razdoblju ostvario rast od gotovo 25 posto u imovinskim osiguranjima. Zbog liberalizacije AO tržišta, razumno je očekivati preusmjeravanje portfelja na imovinska osiguranja, i to osiguranja stanova i kuća.[43]

U 2016. godini u odnosu na prethodnu, analiza je pokazala da je potražnja za neživotnm osiguranjima u porastu u odnosu na potražnju za životnim osiguranjima, što prikazuje Slika 5. Skupini neživotnih osiguranja, koja čini 67,79% ukupne premije u 2016. godini, zaračunata bruto premija je viša za 0,80% u odnosu na listopad prethodne godine.

[42] HANFA, raspoloživo na: http://www.hanfa.hr/trziste-osiguranja/registri/drustva-za-osiguranje-i-drustva-za-reosiguranje/?page=2, (28.03.2017)
[43] Gajski Kovačić, Nataša. (2015): Gdje se krije profitabilnost osiguratelja?, Svijet osiguranja, broj 1.

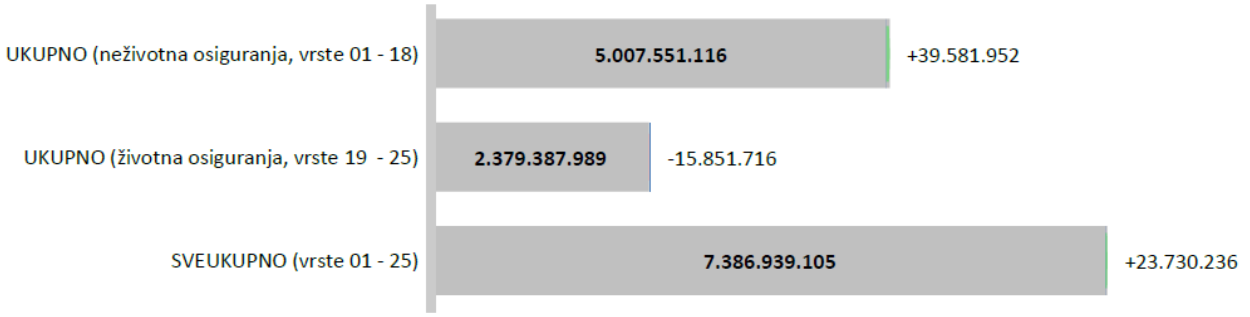

Slika 4.Kretanje potražnje za životnim i neživotnim osiguranjima u 2016. godini.

Izvor: http://www.huo.hr, Tržište osiguranja u RH za listopad 2016., str 1., [21.01.2017.]

Najzastupljenija vrsta osiguranja je Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila.Bruto premija zaračunata u ovoj vrsti osiguranja u navedenom razdoblju bilježi pad 3,40% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Udio ove vrste osiguranja u ukupnoj premiji je 23,51% te 34,67% u zaračunatoj premiji neživotnih osiguranja. Srukturu ukupne premije po vrstama osiguranja prikazuje Slika 6.

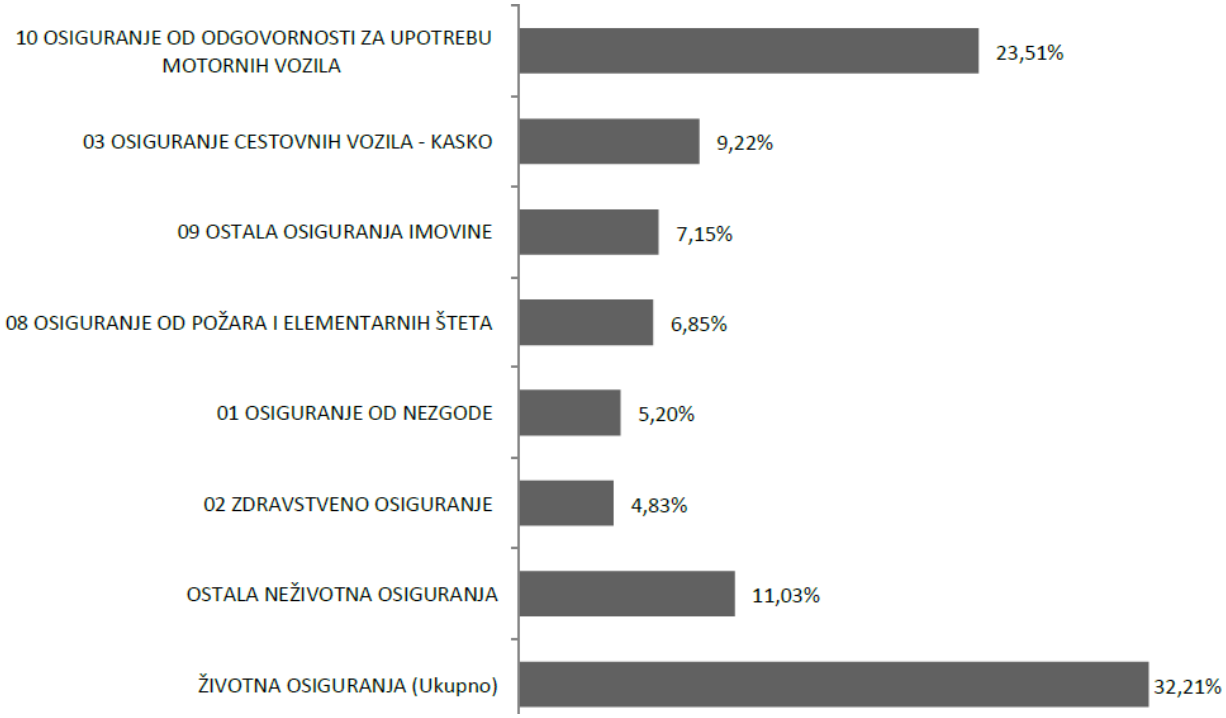

Slika 5.Struktura ukupne premije po vrstama osiguranja u listopadu 2016. godine.

Izvor: http://www.huo.hr, Tržište osiguranja u RH za listopad 2016., str. 2., [21.01.2017.]

Najveći rast premije, gleda li se pojedinačni učinak društava, bilježi Croatia zdravstveno osiguranje, premija je u godinu dana rasla 30 posto, na 256 milijuna kuna.Po ostvarenoj premiji u top skupinu na kraju listopada 2016.godine svrstali su se još Wiener VIG koje je premiju na godišnjoj razini uvećalo za 9 posto, na 488 milijuna kuna te Agram life gdje je premija rasla 12 posto, na gotovo 241 milijun kuna.

Od 22 društva njih šest je listopad 2016. godine zaključilo uz pad premije, a najveći gubitnici su Allianz kojemu je premija pala više od 9 posto, na 943 milijuna kuna te Uniqa gdje se premija urušila 11,4 posto, na 484 milijuna kuna. Treći član na toj listi je Croatia osiguranje s premijom manjom 1,3 posto pa je iznosila milijardu i 989 milijuna kuna.[44] Uvidom u strukturu ukupne premije dolazi se do zaključka da je pad nastavljen, ali usporenije nego tijekom prethodne dvije godine što prikazuje Tablica 1.

[44]Poslovni dnevnik, [Internet], raspoloživo na: http://www.poslovni.hr/trzista/premiju-skrojila-zivotna-i-obvezna-autoosiguranja-320551, [21.01.2017.]

Tablica 1.Kretanje ukupne premije u listopadu 2016. godine u odnosu na listopad 2015. godine

Osiguratelj	PG (u kn)	TG (u kn)		ΔPG mil. HRK	ΔPG %
AGRAM LIFE OSIGURANJE D.D.*	214.530.927	240.795.503		+26,3	+12,2%
ALLIANZ ZAGREB D.D	1.037.646.498	942.758.325	-94,9	-9,1%	
BNP PARIBAS CARDIF OSIGURANJE D.D	54.813.055	36.271.525	-18,5	-33,8%	
CROATIA OSIGURANJE D.D.	2.015.824.718	1.989.300.527	-26,5	-1,3%	
CROATIA ZDRAVSTVENO OSIGURANJE DD	197.237.758	256.493.996		+59,3	+30,0%
ERGO OSIGURANJE D.D	34.104.178	54.033.078		+19,9	*+58,4; %*
ERGO ŽIVOTNO OSIGURANJE D.D .	817.989	1.560.846		+0,7	*+90,8; %*
ERSTE OSIGURANJE VIG D.D.	153.798.949	151.508.807	-2,3	-1,5%	
EUROHERC OSIGURANJE D.D.	667.089.163	677.470.500		+10,4	+1,6%
GENERALI OSIGURANJE D.D.	413.096.199	430.715.416		+17,6	+4,3%
GRAWE HRVATSKA D.D	317.995.284	303.377.688	-14,6	-4,6%	
HOK OSIGURANJE D.D.	152.005.018	159.642.480		+7,6	+5,0%
HRVATSKO KREDITNO OSIGURANJE D.D.	9.857.279	9.926.585		+0,1	+0,7%
IZVOR OSIGURANJE D.D.	39.042.177	42.869.377		+3,8	+9,8%
JADRANSKO OSIGURANJE D.D.	413.797.479	432.889.289		+19,1	+4,6%
KD LIFE OSIGURANJE D.D.**	12.573.855	0	-12,6	*-100; %*	
MERKUR OSIGURANJE D.D.	219.333.102	217.060.061	-2,3	-1,0%	
SOCIETE GENERALE OSIGURANJE D.D.	33.056.951	34.645.458		+1,6	+4,8%
TRIGLAV OSIGURANJE D.D.	297.426.264	319.634.429		+22,2	+7,5%
UNIQA OSIGURANJE D.D.	546.532.532	484.276.910	-62,3	-11,4%	
VELEBIT OSIGURANJE D.D. --> SAVA OSIG.	45.235.739	56.180.778		+10,9	+24,2%
VELEBIT ŽIVOTNO OSIGURANJE D.D.	19.852.307	21.146.245		+1,3	+6,5%
WIENER OSIGURANJE VIENNA INSURANCE GROUF	446.770.000	488.407.961		+41,6	+9,3%
WÜSTENROT ŽIVOTNO OSIGURANJE D.D .	20.771.450	35.973.322		+15,2	*+73,2; %*
Ukupno	7.363.208.869	7.386.939.105			

* Podaci za 2015. (PG) uključuju i podatke društva Sunce osiguranje d.d. koje je s 30.12.2015. pripojeno društvu AGRAM LIFE osiguranje d.d.

** S danom 30.12.2015. provedeno je prekogranično pripajanje KD LIFE osiguranje d.d. društvu ADRIATIC SLOVENICA Zavarovalna družba d.d. koje će u RH poslovati putem ADRIATIC SLOVENICA d.d. Podružnica Zagreb. Za društvo KD LIFE osiguranje d.d. prikazani su podaci za period 01.01.-29.12.2015.

Izvor: http://www.huo.hr, Tržište osiguranja u RH za listopad 2016., str. 3., [21.01.2017.]

4.1. Analiza strukture imovinskih osiguranja u Republici Hrvatskoj

Imovinska osiguranja se dijele na osiguranje industrijske i trgovačke djelatnosti, privatna osiguranja, osiguranje poljoprivrede, osiguranje od požara i elementarnih nepogoda, automobilski kasko, te osiguranje brodica.

Struktura portfelja imovinskih osiguranja među fizičkim i pravnim osobama je prikazana na Slici 6.

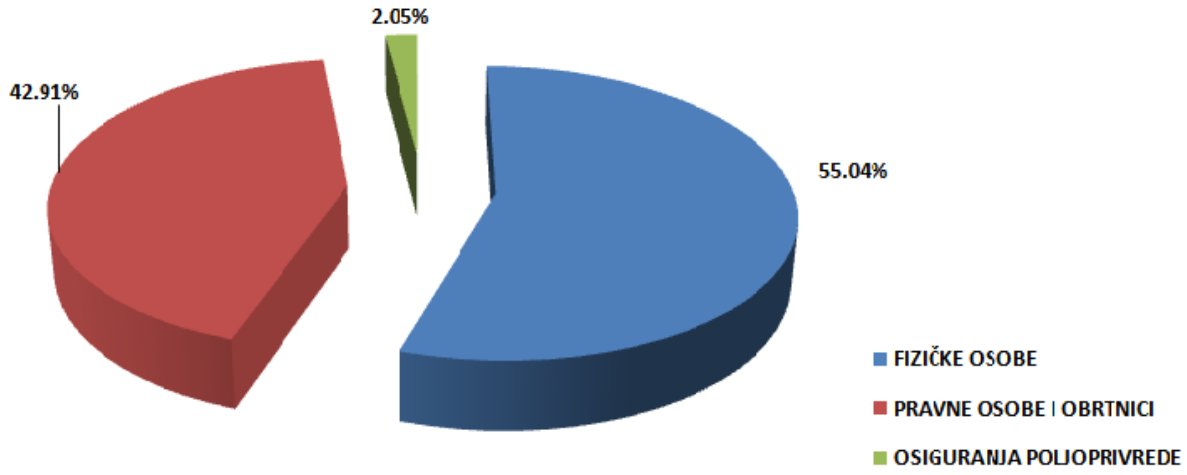

Slika 6. Raspodjela portfelja imovinskih osiguranja

Izvor: Tokić, M.: Zastupljenost imovinskih osiguranja u poduzetništvu, [Internet], raspoloživo na: www.institutzaosiguranje.hr/UserFiles/file/instutut/prezentacije/Martina%20Tokić%20.ppt, [21.01.2017.]

Ugovaranjem imovinskih osiguranja i osiguranja prekida poslovanja (šomaža) te osiguranjem od odgovornosti iz poslovanja korisnik na osiguratelja prenosi rizike:

- materijalnih šteta na pokretninama i nekretninama,
- financijskih gubitaka radi nastanka osigurane materijalne štete,
- financijskih gubitaka uslijed nanesene štete trećim osobama.[45]

4.2.1. Osiguranje cestovnih vozila- kasko

Premija kasko osiguranja u 2015. godini rasla je gotovo 11%. Razlog može biti u činjenici da je kasko u navedenom razdoblju dobio status osigurateljnog prozvoda, a ne dijela obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti. Zadnji ovakav rast je zabilježen u vrijeme prije krize,

[45] Tokić, M.: Zastupljenost imovinskih osiguranja u poduzetništvu, [Internet], raspoloživo na: www.institutzaosiguranje.hr/UserFiles/file/instutut/prezentacije/Martina%20Tokić%20.ppt: [21.01.2017.]

točnije 2006. U promatranom razdoblju se nastavlja i pad od 3% iznosa likvidiranih šteta. Struktura bruto premija i likvidiranih šteta za kasko prikazuje Slika 7.

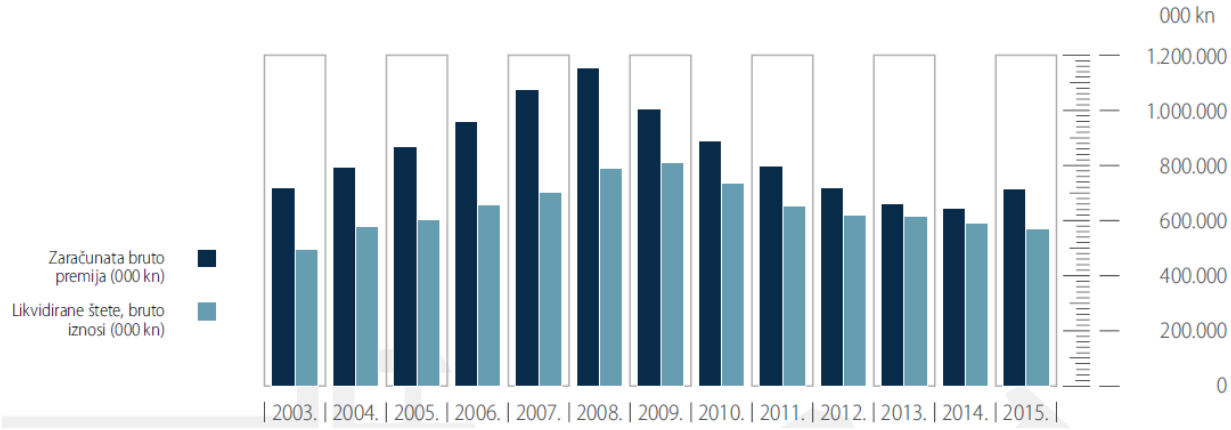

Slika 7. Zaračunata bruto premija osiguranja cestovnih vozila (kasko) u razdoblju 2003. – 2015.

Izvor: http://www.huo.hr, Tržište osiguranja u RH (2015), str 52.

Zastupljenost kasko osiguranja možemo analizirati u ukupnim osiguranjima ili samo u neživotnim osiguranja. Iz Slike 8. je vidljivo da nakon kriznog razdoblja, zainteresiranost zakasko polako počinje rasti. U 2015. godini udio u neživotnim osiguranjima iznosi 12,34%, dok je u ukupnom broju osiguranja taj postotak nešto manji te iznosi 8,19%.

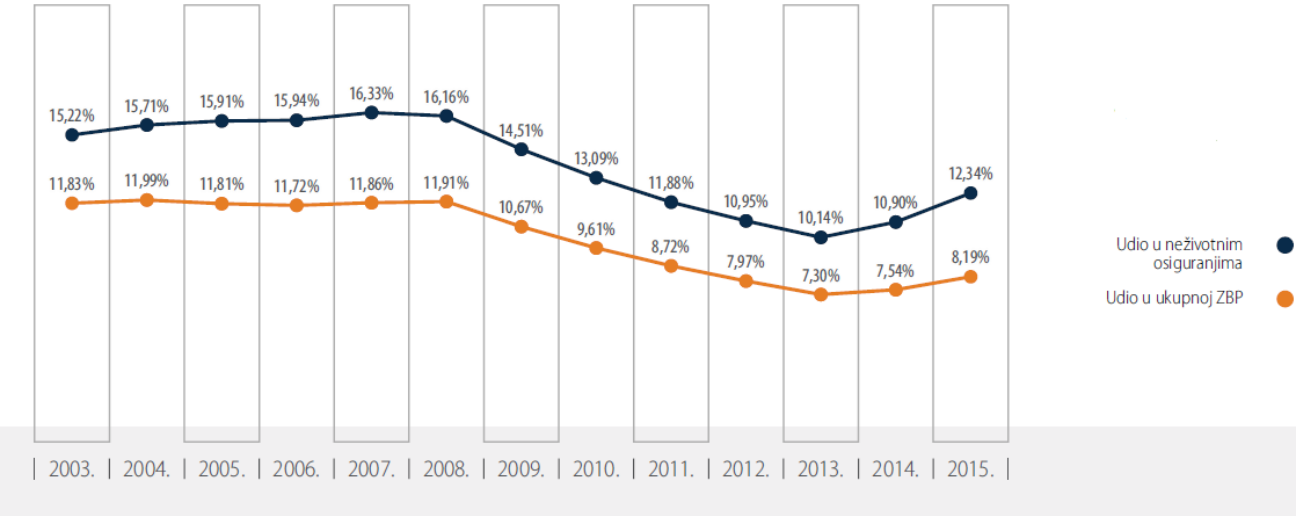

Slika 8. Osiguranje cestovnih vozila - kasko

Izvor: http://www.huo.hr, Tržište osiguranja u RH (2015), str 54.

4.2.2. Osiguranja od požara i elementarnih šteta

Nakon dvogodišnjeg uzastopnog relativnog pada tržište osiguranja od požara i elementarnih šteta u 2015. godini daje naznake minimalnog oporavka u odnosu na 2014. godinu. Bruto zaračunata premija neznatno je porasla za 2,1%, no apsolutni iznos premije još uvijek je ispod razine perioda od 2009. – 2013. godine.

Ova vrsta osiguranja vezana je za gospodarsko stanje i aktivnosti te na taj način korelira sa aktualnim kretanjem BDP-a, koji je u 2015. godini porastao za 1,6%, što je ujedno bila prva godina rasta gospodarstva nakon šest godina recesije.

Drugi parametar se veže uz ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju što se reflektira na promjene u industrijskim požarnim osiguranjima, nakon čega su obnove premije osiguranja kompanija s većinskom inozemnom vlasničkom strukturom trajno pale zbog primjene modela osiguranja putem tzv. „FOS Police“. FOS Polica izdana u bilo kojoj zemlji članici Europske unije, omogućuje osiguranje njezinoj tvrtki kćerki ili povezanoj kompaniji u drugoj članici, sukladno Drugoj i Trećoj EU Direktivi o neživotnim osiguranjima.

Iznos likvidiranih šteta već tri godine u kontinuitetu pada od 8% do 11% u odnosu na prethodnu godinu. Na ovakav rezultat je utjecao izostanak velikih požara i manjih isplata iz pričuva 2014. godine, tijekom 2015. osiguratelji su isplatili 11% manje po ovim štetama u odnosu na prethodnu godinu te čak 27% manje u odnosu na 2012. godinu koja je bila rekordna godina radi isplata šteta prouzrokovanih velikim požarima u 2011. godini.[46]

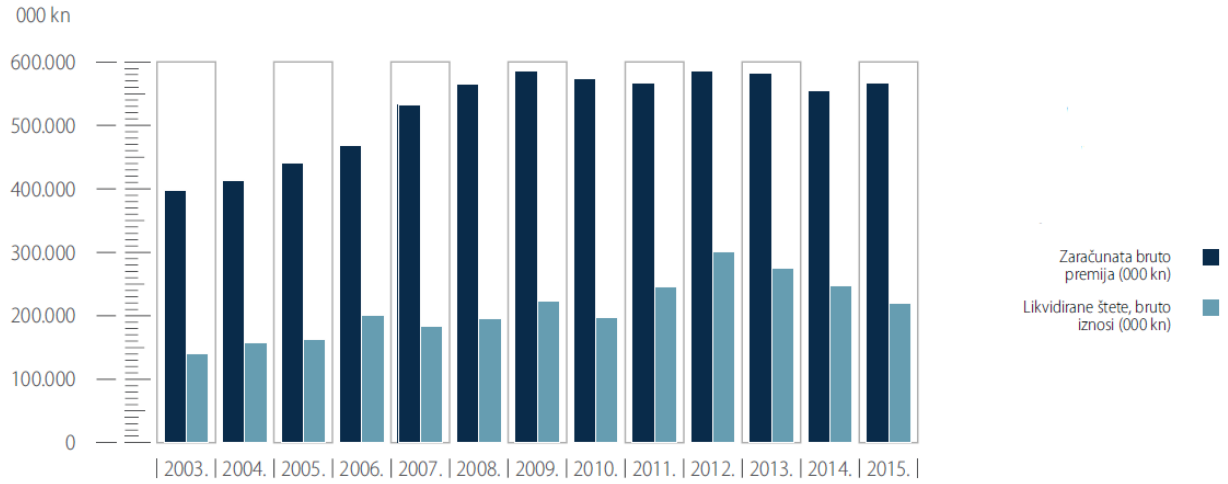

Slika 9. Zaračunata bruto premija i likvidirani iznosi šteta osiguranja od požara i elementarnih šteta

Izvor: http://www.huo.hr, Tržište osiguranja u RH (2015), str 64.

4.2.4. Ostala osiguranja imovine

Ostala osiguranja imovine koja pokrivaju sva oštećenja ili gubitak imovine, osim imovine iz vrste osiguranja iz točaka 3. (osiguranje cestovnih vozila, osim tračnih vozila), 4. (osiguranje tračnih vozila koje pokriva), 5. (osiguranje zračnih letjelica), 6. (osiguranje plovila) i 7. (osiguranje robe u prijevozu) ovoga stavka kao posljedica svakog drugog događaja kao što je primjerice krađa, osim onih iz vrste osiguranja iz točke 8. ovoga stavka (osiguranje od požara i elementarnih šteta). [47]

[46] Hrvatski ured za osiguranje, (2015): Tržište osiguranja u RH, [Internet], raspoloživo na: http://www.huo.hr. [27.01.2017.]
[47] Narodne novine, (2015): Zakon o osiguranju. Narodne novine d.d. Zagreb, broj 30/2015.

Nakon višegodišnjeg niza pada premije ostalih imovinskih osiguranja, ova vrsta osiguranja se počela stabilizirati s neznatnim rastom od 1,7% odnosno deset milijuna kuna. Zbog raznolikosti rizika koji se osiguravaju u ovoj skupini ona izvrsno odražava gospodarsko stanje okruženja. Zaračunata premija imala je uzlet u godinama gospodarskog rasta od 2003. – 2008., potom iz godine u godinu pada, da bi se tijekom 2014. godine našla na najnižoj razni na kojoj nije bila od 2003. godine.

Bruto premija ostalih osiguranja imovine u 2015. godini u odnosu na prethodnu premijski i gospodarski lošu godinu, rasla je za 1,7% i svoj udio na tržištu neživotnih osiguranja opet vraća na razinu iznad 10%.

Stabilizaciju ili lagan rast premije u ovoj skupini bilježe sve podskupine osim osiguranja objekata u izgradnji i dijela poljoprivrednih osiguranja. Ipak, osiguranje objekata u montaži bilježi značajan rast.

Pad premija na osiguranju usjeva i nasada se veže uz manje prinose i niže cijene kao i na različite modele osiguranja koji su tijekom 2015. ponuđeni na tržištu, od kojih oni s visokim franšizama (sudjelovanju osiguranika u šteti) ujedno i spuštaju ukupnu premiju. Dodatni razlog je zbog manjeg broja OPG-a i manjih površina koje se obrađuju te promjene biljnih kultura koje se uzgajaju na pojedinim područjima.

Značajan rast zamjetan je već više od deset godina u osiguranju privatne imovine, odnosno u osiguranju kućanstva. Od 2008. godine ova podskupina raste za 65%. Unatoč godinama recesije i padu kupovne moći stanovništva, svijest o osiguranju privatne imovine i značajan angažman privatnih osiguratelja na ovom području pojačava rast ovih osiguranja. U 2015. godini tržišna premija je povećana za 8% u odnosu na prethodnu godinu.

Posebno je značajno za istaknuti kako u ovoj skupini najveći udio u zaračunatoj premiji, nakon loma stroja, uzima osiguranje kućanstava (16,6%) s kontinuiranim rastom udjela. Osigurateljima je iznimno značajna ova vrsta osiguranja zbog kvalitetnije disperzije osigurateljnih rizika, stoga se rast osiguranja kućanstava može očekivati i u narednom razdoblju.

Udio šteta ostalih vrsta osiguranja imovine u ukupno isplaćenim štetama neživotnih osiguranja varira u rasponu između 12% i 15%, dok je udio u ukupnim štetama tržišta u 2015. godini najniži u razdoblju od prethodnih trinaest godina i sudjeluje u štetama tržišta točno koliko i premijom u ukupnom tržištu -8,26% .

Kod osiguranja kućanstva likvidirane štete su u 2015. godini u odnosu na prethodnu značajno niže, odnosno sa stabilnom bruto kvotom šteta od oko 35%. Omjer likvidiranih šteta i premije u osiguranju kućanstava u 2014. godini je zbog velikih poplava i vremenskih nepogoda, došao na razinu od 45%. Najčešće je ovaj omjer iznosio između 29% i 40% te se u 2015. godini sa 28,8% ostvaruje značajna profitabilnost. Iznos likvidacija šteta se u 2015. godini značajno smanjio, točnije za 31%.[48]

[48] Hrvatski ured za osiguranje, (2015): Tržište osiguranja u RH, [Internet], raspoloživo na: http://www.huo.hr. [27.01.2017.]

Tablica 2. Zaračunate bruto premije i likvidirane štete ostalih osiguranja imovine u razdoblju od 2003.-2015. godine.

Godina	zaračunata bruto premija (000 kn)	% promjene	udio u neživotnim osiguranjima %	udio u ukupnoj zbp %
2003.	553.911	4,8	11,74	9,13
2004.	609.738	10,1	12,06	9,20
2005.	601.922	-1,3	11,04	8,19
2006.	683.049	13,5	11,36	8,35
2007.	692.964	1,5	10,53	7,64
2008.	783.383	13,0	10,97	8,09
2009.	773.651	-1,2	11,18	8,22
2010.	763.740	-1,3	11,25	8,26
2011.	755.922	-1,0	11,26	8,27
2012.	709.196	-6,2	10,78	7,85
2013.	669.498	-5,6	10,24	7,38
2014.	587.873	-12,2	9,92	6,87
2015.	597.795	1,7	10,32	6,85

Godina	likvidirane štete, bruto iznosi (000 kn)	% promjene	udio u neživotnim osiguranjima %	udio u ukupnim štetama %
2003.	348.016	10,3	12,47	11,74
2004.	355.256	2,1	12,04	11,06
2005.	407.630	14,7	12,98	11,80
2006.	404.052	-0,9	11,51	10,28
2007.	468.110	15,9	12,88	10,96
2008.	563.168	20,3	14,41	12,26
2009.	551.029	-2,2	14,31	11,53
2010.	481.846	-12,6	14,35	10,96
2011.	494.978	2,7	15,14	10,84
2012.	488.711	-1,3	15,20	10,54
2013.	464.655	-4,9	14,91	9,93
2014.	437.536	-5,8	15,18	9,92
2015.	379.355	-13,3	12,90	8,26

Izvor: http://www.huo.hr, Tržište osiguranja u RH (2015), str 68.

5. EMPIRIJSKA ANALIZA DETERMINANTI POTRAŽNJE ZA IMOVINSKI OSIGURANJEM U KUĆANSTVU

U ovom poglavlju će se dati podaci i metodologija korištena u svrhu prihvaćanja i odbijanja postavljenih hipoteza. Zatim će se izvršiti analiza prikupljenih podataka.

5.1. Podaci i metodologija

Empirijska analiza determinanti potražnje za imovinskim osiguranjima provela se pomoću anketnog upitnika. Anketa za provođenje empirijskog dijela rada sastavljena za izradu ovog rada sastoji se od 26 pitanja. U istraživanju je pristalo sudjelovati 107 ispitanika. Pitanja na koja su ispitanici odgovarali bila su jednostavna i zatvorenog tipa. Korištene su metode tabličnog i grafičkog prikazivanja, deskriptivna analiza, Hi kvadrat test, te T-test. Analiza je rađena u statističkom programu SPSS 21.

5.2. Rezultati istraživanja

U prvom dijelu empirijskog dijela rada prikazuje se demografska struktura ispitanika.

Tablica 4 prikazuje strukturu ispitanika prema spolu.

Tablica 3. Struktura ispitanika prema spolu

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Muški	25	23,4	23,4	23,4
	Ženski	82	76,6	76,6	100,0
	Total	107	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz distribucije frekvencija može se uočiti da je veći broj ispitanika ženskog spola od ispitanika muškog spola. Ispitanika muškog spola je 25 (23,40%), dok je ispitanika ženskog spola 80 (76,6%).

Tablica 4. Strukturu ispitanika prema starosnoj dobi

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	17	1	,9	,9	,9
	19	2	1,9	1,9	2,8
	20	**5**	**4,7**	**4,7**	**7,5**
	21	**10**	**9,3**	**9,3**	**16,8**
	22	**17**	**15,9**	**15,9**	**32,7**
	23	**25**	**23,4**	**23,4**	**56,1**
	24	**15**	**14,0**	**14,0**	**70,1**
	25	**15**	**14,0**	**14,0**	**84,1**
	26	**6**	**5,6**	**5,6**	**89,7**
	27	**5**	**4,7**	**4,7**	**94,4**
	28	2	1,9	1,9	96,3
	29	1	,9	,9	97,2
	30	1	,9	,9	98,1
	43	1	,9	,9	99,1
	49	1	,9	,9	100,0
	Total	107	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz tablice de može uočiti da je distribucija ispitanika prema starosnoj dobi jednomodalna. Najveći broj ispitanika je starosne dobi 23 godine.

Tablica 5. Struktora ispitanika s obzirom na stručnu spremu

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Završena srednja škola	25	23,4	23,4	23,4
	Završena viša škola (uključujući preddiplomski i Trogodišnji stručni studij)	61	57,0	57,0	100,0
	Završena visoka škola (diplomski studij i više)	21	19,6	19,6	43,0
	Total	107	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora na temelju ankete

Iz tablice se može uočiti da najveći broj ispitanika ima završenu višu školu (uključujući preddiplomski i trogodišnji stručni studij), te su u zastupljeni u uzorku sa 57%.

Tablica 6. Struktura ispitanika prema mjestu boravka

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Živimo u kući	59	55,1	55,1	55,1
	Živimo u stanu	48	44,9	44,9	100,0
	Total	107	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz tablice se može uočiti da veći broj ispitanika živi u kući (59 ispitanika ili 55,10%), dok 48 ispitanika (44,9%) živi u stanu.

Bez obzira jeli riječ o kući ili stanu nekretnina boravka može biti u najmu ili obiteljskom vlasništvu, te je struktura prikazana u tablici 8.

Tablica 7. Struktura ispitanika prema mjestu boravka s obzirom na strukturu vlasništva

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	U najmu	14	13,1	13,1	13,1
	U obiteljskom vlasništvu	93	86,9	86,9	100,0
	Total	107	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz tablice se može uočiti da 93 ispitanika žive u nekretnini u obiteljskom vlasništvu, dok 14 ispitanika živi u nekretninama u najmu.

Nekretnine u kojima ispitanici žive se razlikuju s obzirom na praksu osiguravanja, te tablica 9 prikazuju strukturu ispitanika s obzirom na praksu osiguranja kuće/stana u kojoj živi.

Tablica 8. Struktura ispitanika s obzirom na praksu osiguranja kuće/stana u kojoj ispitanici žive

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid		2	1,9	1,9	1,9
	Da	13	12,1	12,1	14,0
	Ne	92	86,0	86,0	100,0
	Total	107	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz tablice se može uočiti da 2 ispitanika nisu odgovorila na pitanje jeli osiguravaju kuću/stan u kojem žive. Svega 13 ispitanika je dalo pozitivan odgovor na pitanje o osiguranju stana/kuće u kojoj živi.

Postojanje aktualne police imovinskog osiguranja potvrdilo je 5 ispitanika.

Tablica 9. Rezultati ispitivanja s obzirom na postojanje aktualne police imovinskog osiguranja

13. Posjedujete li važeće police imovinskog osiguranja?	14. Ako je odgovor „da“ zaokružite koja imovinska osiguranja kupujete?	15. Jeste li imovinska osiguranja kupovali zbog kupnje imovine na kredit?	16. Jeste li do sad imali ikakvu nesreću da Vam se kupnja imovinskog osiguranja „isplatila“?	17. Ako je odgovor na prethodno pitanje „da“, je li to utjecalo na Vaše daljnje odluke o kupnji imovinskih osiguranja?
DA	Osiguranje od požara, poplava, potresa i ostalih elementarnih nepogoda	Ne	Ne	nisam imao nesreću
DA	Osiguranje od požara, poplava, potresa i ostalih elementarnih nepogoda	Ne	Da	Ne
DA	Osiguranje od požara, poplava, potresa i ostalih elementarnih nepogoda	Ne	Ne	nisam imao nesreću
DA	Osiguranje od požara, poplava, potresa i ostalih elementarnih nepogoda	Ne	Ne	nisam imao nesreću
DA	Osiguranje od požara, poplava, potresa i ostalih elementarnih nepogoda	Ne	Ne	nisam imao nesreću
DA	Osiguranje od požara, poplava, potresa i ostalih elementarnih nepogoda	Ne	Ne	nisam imao nesreću
DA	Osiguranje od požara, poplava, potresa i ostalih elementarnih nepogoda	Ne	Ne	nisam imao nesreću
NE * 100	-	-	-	-

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz tablice se može uočiti da svih 5 ispitanika koji imaju aktualnu policu imovinskog osiguranja, imovinu su osigurali od požara, poplava, potresa i ostalih elementarnih nepogoda. Niti jedan ispitanik koji ima aktualno važeću policu nije istu uzeo radi kupnje imovine na kredit, dok je jedan ispitanik imao osigurani slučaj te mu se kupnja police isplatila, ali isto nije utjecalo na odluku o daljnjoj kupnji polica.

U nastavku reda testiraju se postavljene hipoteze.

H 01: Averzija prema riziku utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem u kućanstvu

Pretpostavka je da osobe koje su sklone rizicima ne kupuju imovinska osiguranja, ali kako raste averzija prema riziku to je potražnja za imovinskim osiguranjima sve veća. Ako je osiguranik dovoljno nesklon riziku, osiguranje može biti vrijedno čak ako osiguravatelj traži premiju iznad očekivane vrijednosti štete. Ako je osiguranik nesklon riziku tada premija uključuje i kompenzaciju osiguratelju zbog preuzimanja rizika.

Imovinsko osiguranje promatra se kroz prizmu osiguranja nekretnine. Spremnost na rizik mjerena je pitanjem: „Koliko ste spremni riskirati? Imate dvije situacije gdje planirate uložiti 1.000 kn. U prvom slučaju (alternativa A) postoji vjerojatnost od 50% da osvojite 1.000 kn, te isto tako 50% da izgubite 1.000 kn. U drugom slučaju (alternativa B) postoji vjerojatnost od 50% da osvojite 100.000 kn, te isto tako 50% da izgubite 100.000 kn. Koju od dvije alternative biste izabrali?“

Ispitanici koji su birali alternativu A voljni su preuzeti manje rizika. Hipoteza se testira Hi kvadrat testom.

Tablica 10. Rezultati osiguranja nekretnine ispitanika ovisno o sklonosti riziku

Crosstabulation

			7. Osiguravate li kuću/stan u kojem živite		
			Da	ne	Total
21. Koliko ste spremni riskirati? Imate dvije situacije gdje planirate uložiti 1.000 kn. U prvom slučaju (alternativa A) postoji vjerojatnost od 50% da osvojite 1.000 kn, te isto tako 50% da izgubite 1.000 kn. U drugom slučaju (alternativa B) postoji vjerojatnost od 50% da osvojite 100.000 kn, te isto tako 50% da izgubite 100.000 kn. Koju od dvije alternative biste izabrali?	Alternativa A	Count	11	53	64
			17,2%	82,8%	100,0%
	Alternativa B	Count	2	24	26
			7,7%	92,3%	100,0%
Total		Count	13	77	90
			14,4%	85,6%	100,0%

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz dvodimenzionalnog prikaza se može uočiti da 17,20% ispitanika koji bi birali alternativu A žive u osiguranoj nekretnini, dok među ispitanicima koji su birali alternativu B tek 7,70%

posjeduje policu imovinskog osiguranja kuće/stana. Iz analize su ispušteni ispitanici koji žive u najmu jer je pokrivanje štete u slučaju oštećenja imovine obveza najmodavca.

Ovisnost prakse osiguravanja nekretnina imovinskom policom o sklonosti riziku testira se Fisherovim egzaktnim testom. Fisherov test je primjerenije koristiti od Hi kvadrat testa jer je malena vrijednost ćelije adrese 2,1 (frekvencija jednaka 2) zbog čega primjena Hi kvadrat testa nebi dala nepristran rezultat.[49]

Tablica 11. Fisherov egzaktni test ovisnosti prakse osiguranja nekretnine o sklonosti riziku

Chi-SquareTests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)	ExactSig. (2-sided)	ExactSig. (1-sided)
PearsonChi-Square	1,349[a]	1	,245		
ContinuityCorrection[b]	,690	1	,406		
LikelihoodRatio	1,497	1	,221		
Fisher'sExact Test				,333	,207
N ofValidCases	90				

a. 1 cells (25,0%) haveexpectedcountlessthan 5. The minimum expectedcountis 3,76.

b. Computedonly for a 2x2 table

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Na temelju rezultata Fisherova egzaktnog testa može se donijeti zaključak da **ovisnost nije statistički značajna**, što znači da se hipoteza ne prihvaća kao istinita. Empirijska p vrijednost je veća od 10%.

H 02: Vrijednost imovine utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem kućanstva

Što je vrijednost neke imovine manja, to će biti i manja šteta na imovini pa će potražnja za osiguranjem takve imovine biti manja. Također, pretpostavka je da skupocjena imovina za pojedinca ima veću vrijednost, pa će vlasnik takve imovine imati tendenciju istu osigurati.

[49]Nikolac, N. (2008): Usporedba kvalitativnih podataka, Nastavni materijali za predmet Biostatistika, Sveučilište u Zagrebu.

Vrijednost imovine je iskazana kroz razrede, zbog čega su razredima dodijeljene rang vrijednosti (do 50.000 kn = 1; 50.001 kn - 100.000 kn = 2; 100.001 kn - 200.000 kn = 3; 200.001 kn - 300.000 kn = 4; 300.001 kn - 400.000 kn = 5; 400.001 kn - 500.000 kn = 6; 500.001 kn - 1.000.000 kn = 7 i 1.000.001 kn i više = 8).

Testiranje razlike se provodi Mann-Whitney U testom.

Tablica 12. Mann – Whitney test za testiranje razlike

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of Procijenjena vrijednost kuće/stana u kojem živim/o is the same across categories of 7. Osiguravate li kuću/stan u kojem živite.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,865	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,865 donosi se zaključak da razlika nije statistički značajna. Slijedom obavljenog testiranja hipoteza H2 kojom se pretpostavlja da vrijednost imovine utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem se odbacuje kao neistinita.

H03: Potražnja za imovinskim osiguranjem kućanstva ovisi o cijeni osiguranja

Pretpostavka je da će potražnja za osiguranjem biti veća ako korisnik osiguranja plaća manju premiju osiguranja. Ispitan je stav ispitanika o utjecaju cijene na odluku o kupnji osiguranja. Tablica 19 prikazuje stav ispitanika.

Tablica 13. Rezultati istraživanja o utjecaju cijene na izbor osiguranja

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Da	89	83,2	83,2	83,2
	Ne	18	16,8	16,8	100,0
	Total	107	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz distribucije frekvencija se može uočiti da 82,32% ispitanika se slaže da na odluku o nabavci osiguranja utječe cijena, dok 16,8% ispitanika tvrdi da cijena nema utjecaja na odluku o nabavci osiguranja. Rezultat je prikazan i grafički.

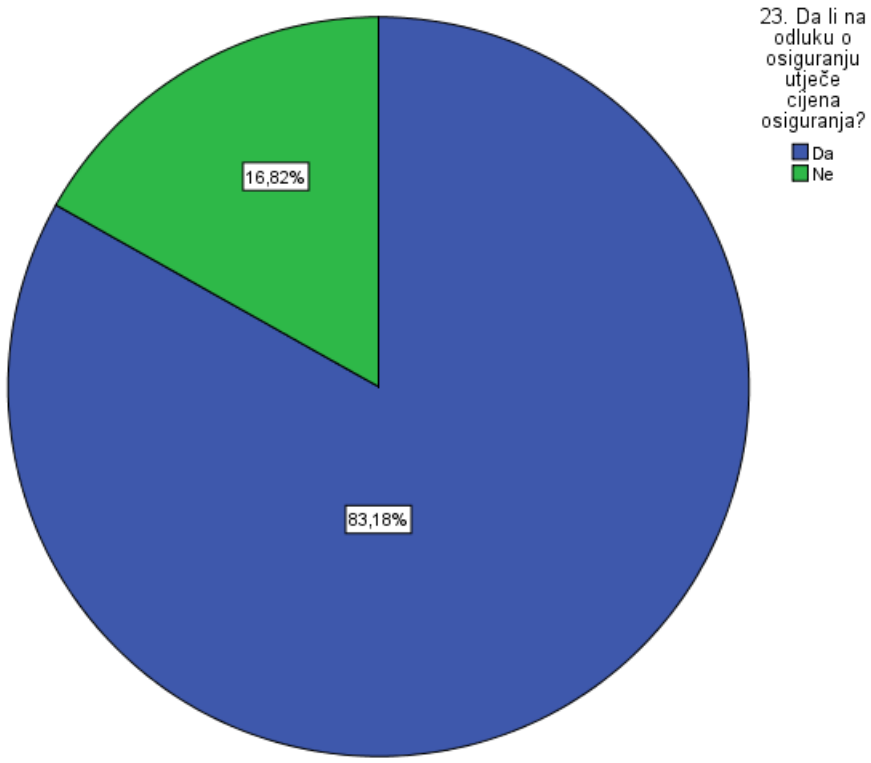

Slika 10. Rezultati istraživanja o utjecaju cijene na izbor osiguranja

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Je li riječ o većini u populaciji testira se intervalnom procjenom proporcije.

Tablica 14. Intervalna procjena proporcije

Intrevalna procjena proporcije	
	Value
SampleProportion p	0,8318
Group SampleSize (N)	107
ConfidenceLevel	0,95
ConfidenceLimits:	
Pi (Exact):	
Lower Limit	0,7472
Upper Limit	0,8971

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz intervalne procjene proporcije se može donijeti zaključak da će se u populaciji udio kretati u rasponu od 74,72 do 89,71%.

Budući da je domena kretanja udjela iznad 50% koliko je minimum da bi rekli da većina ljudi dijeli isto mišljenje možemo zaključiti da je riječ o većini.

Slijedom rezultata intervalne procjene proporcije može se donijeti zaključak da većini ljudi je cijena važan faktor odluke o kupnji osiguranja. Hipoteza se može prihvatiti kao istinita.

H 04: Dohodak kućanstva utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem kućanstva

Što je veći raspoloživi dohodak, pojedinci ili kućanstvo, imaju više mogućnosti udovoljavati svojim željama kao što su kvalitetniji proizvodi i kvalitetnije osiguranje, stoga se utjecaj dohotka na potražnju za imovinskim osiguranjem može promatrati s dva aspekta. Prvi aspekt odnosi se na pretpostavku da će ljudi koji imaju veći dohodak kupovati različita imovinska osiguranja kako bi zaštitili svoju imovinu. Druga pretpostavka glasi da ljudi s većom razinom dohotka nemaju potrebu za osiguranjem jer sami mogu podmiriti moguće štete.

Dohodak kućanstva je iskazan kroz razrede, zbog čega su razredima dodijeljene rang vrijednosti (Do 3.000 kn = 1; 3.001 – 5.000 kn = 2; 5.001 – 7.000 kn = 3, 7.001 – 10.000 kn = 4; 10.001 – 15.000 kn = 5, 15.001 kn - 20.000kn = 6 i 20.0001 kn i više = 7).
Testiranje razlike se provodi Mann-Whitney U testom.

Tablica 15. Mann - Whitney test za testiranje razlike

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of Kojoj od navedenih skupina po mjesečnim primanjima pripada Vaše kućanstvo (ukupni prihodi kućanstva) is the same across categories of 7. Osiguravate li kuću/stan u kojem živite.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,982	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,982 može se donijeti zaključak da razlika u dohotku nije statistički značajna. Dakle, hipoteza se odbacuje kao neistinita.

H 05: Potražnja za imovinskim osiguranjem u kućanstvu ovisi o bogatstvu

Utjecaj bogatstva na potražnju za imovinskim osiguranjem također možemo promatrati s dva aspekta. Veća razina bogatstva podrazumijeva više imovine koja je osjetljiva na eventualnu štetu, dok s druge strane veće bogatstvo podrazumijeva dovoljno sredstava za pokriće eventualne štete.

Tablica 16. Rezultati istraživanja o izboru osiguranja u slučaju da pojedinac ima nakit koji premašuje polugodišnja primanja

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Da	35	32,7	32,7	32,7
	Ne	72	67,3	67,3	100,0
	Total	107	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz distribucije frekvencija se može učiti da veći broj ispitanika (72) ukoliko bi imali nakit koji premašuje polugodišnja primanja nebi osigurali imovinskom policom, dok bi 35 ispitanika takvu imovinu osiguralo policom.

Je li riječ o većini koji ne bi osigurali takvu imovinu policom imovinskog osiguranja testira se intervalnom procjenom proporcije.

Tablica 17. Intervalna procjena proporcije

Intrevalna procjena proporcije	
	Value
SampleProportion p	0,6355
Group SampleSize (N)	107
ConfidenceLevel	0,95
ConfidenceLimits:	
Pi (Exact):	
Lower Limit	0,5369
Upper Limit	0,7264

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz intervalne procjene proporcije se može donijeti zaključak da će se u populaciji udio pojedinaca koji nebi osigurali nakit kretati u rasponu od 53,69% do 72,64%.Budući da je domena kretanja udjela iznad 50% koliko je minimum da bi rekli da većina ljudi dijeli isto mišljenje, možemo zaključiti da je riječ o većini.

Slijedom rezultata intervalne procjene proporcije može se donijeti zaključak da većina ljudi nebiosiguralaskupocjen nakit koji premašuje polugodišnja primanja.

Tablica 18. Rezultati istraživanja o izboru osiguranja u slučaju da pojedinac ima i više nego dovoljno novca za život

		Frequency	Percent	ValidPercent	CumulativePercent
Valid	Da	83	77,6	77,6	77,6
	Ne	24	22,4	22,4	100,0
	Total	107	100,0	100,0	

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz tablice se može uočiti da veći broj ispitanika (83 ispitanika) bi ukoliko bi imali dovoljno novca osigurali imovinu i na taj način smanjili rizik od otuđenja/štete, dok 24 ispitanika isto nebi učinili. Je li riječ o većini u populaciji testira se intervalnom procjenom proporcije.

Tablica 19. Intervalna procjena proporcije

Intrevalna procjena proporcije	
	Value
SampleProportion p	0,7757
Group SampleSize (N)	107
ConfidenceLevel	0,95
ConfidenceLimits:	
Pi (Exact):	
Lower Limit	0,6849
Upper Limit	0,8507

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz intervalne procjene proporcije se može donijeti zaključak da će se u populaciji udio pojedinaca koji bi se odlučili na osiguranje imovine i na taj način smanjili rizik otuđenja/štete ukoliko bi imali dovoljno novca, kretati u rasponu od 68,49% do 85,07%.Budući da je domena kretanja udjela iznad 50% koliko je minimum da bi rekli da većina ljudi dijeli isto mišljenje možemo zaključiti da je riječ o većini.

Slijedom rezultata intervalne procjene proporcije može se donijeti zaključak da bi se većina ljudi odlučila na osiguranje imovine i na taj način smanjila rizik otuđenja/štete ukoliko bi imali dovoljno novca.Slijedom navedenog hipoteza H5 se prihvaća.

H 06: Dob utječu na potražnju za imovinskim osiguranjemkućanstva

Pretpostavka je da pojedinci u srednjoj životnoj dobi imaju stalan posao pa mogu odvajati sredstva za željene vrste osiguranja, dok studenti, osobe koje su tek stupile u radni odnos te umirovljenici nemaju dovoljno sredstava.

Tablica 20. Rezultati istraživanja o ovisnosti dobi i osiguranja nekretnine

Group Statistics

	7. Osiguravate li kuću/stan u kojem živite	N	Mean	Std. Deviation	Std. ErrorMean
2. Dob (navršen broj godina)	Da	13	21,85	2,641	,732
	Ne	78	24,03	4,115	,466

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz tablice deskriptivne statistike se može uočiti da je prosječna starosna dob ispitanika koji živi u osiguranoj nekretnini 21,85 godina, dok je prosječna starosna dob ispitanika koji ne živi u osiguranoj nekretnini 24,03 godine.

Razlika se testira T-testom.

Tablica 21. T – test za nezavisne uzorke

IndependentSamples Test

		Levene's Test for EqualityofVariances		t-test for EqualityofMeans						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	MeanDifference	Std. ErrorDifference	95% Confidence Interval oftheDifference	
									Lower	Upper
2. Dob (navršen broj godina)	Equalvariancesassumed	,042	,839	-1,843	89	,069	-2,179	1,183	-4,530	,171

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Levenue's testom je utvrđeno da je zadovoljen uvjet jednake varijance (empirijska p vrijednosti veća od 10%).

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,069 može se donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika u starosnoj dobi s obzirom je li žive u osiguranoj nekretnini ili ne.Veći broj ispitanika, njih 74, ne živi u osiguranoj nekretnini, dok tek njih 13 živi u nekretnini koja je osigurana. Razlog tomu može biti činjenica da su u pitanju studenti s prosječnom starosnom dobi od 21,82 godina koji još uvijek žive s roditeljima, dok su se studenti s prosječnom starosnom dobi od 24,03 godine osamostalili i u procesu su traženja stalnog zaposlenja. Navedena nepoznanica je ograničenje istraživanja. Hipoteza se može prihvatiti kao istinita.

H 07: Obrazovanje utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem kućanstva

Pretpostavka je da će s višim stupnjem obrazovanja porasti i svijest pojedinaca o riziku i važnosti imovinskog osiguranja. Također, obrazovanje je usko vezano i s visinom dohotka pojedinca, pa je pretpostavka da visokoobrazovani pojedinci imaju viša primanja, iz čega proizlazi da veći dio sredstava mogu utrošiti na kupnju osiguranja.

Tablica 22. Rezultati istraživanja o ovisnosti stručne spreme i osiguranja nekretnine

			7. Osiguravate li kuću/stan u kojem živite		Total
			Da	Ne	
3. Stručna sprema	Završena srednja škola	Count	6	18	24
		% within 3. Stručna sprema	25,0%	75,0%	100,0%
	Završena viša škola (uključujući preddiplomski i trogodišnji stručni studij)	Count	6	45	51
		% within 3. Stručna sprema	11,8%	88,2%	100,0%
	Završena visoka škola (diplomski studij i više)	Count	1	15	16
		% within 3. Stručna sprema	6,2%	93,8%	100,0%
Total		Count	13	78	91
		% within 3. Stručna sprema	14,3%	85,7%	100,0%

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Dvodimenzionalna tablica prikazuje zastupljenost polica imovinskog osiguranja među ispitanicima različitih stupnjeva stručne spreme. Stupanj obrazovanja se može rangirati na sljedeći način:

Rang 1 = završena srednja škola,

Rang 2 = završena viša škola (uključujući preddiplomski i trogodišnji stručni studij) i

Rang 3 = završena visoka škola (diplomski studij i više).

Razlika u stupnju obrazovanja s obzirom na praksu osiguravanja nekretnine u kojoj žive testra se Mann-Whitney U testom.

Tablica 23. Mann-Whitney U testom

Hypothesis Test Summary

	Null Hypothesis	Test	Sig.	Decision
1	The distribution of Stručna sprema is the same across categories of 7. Osiguravate li kuću/stan u kojem živite.	Independent-Samples Mann-Whitney U Test	,077	Retain the null hypothesis.

Asymptotic significances are displayed. The significance level is ,05.

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Na temelju empirijske p vrijednosti 0,077 može se donijeti zaključak da postoji statistički značajna razlika u stupnju obrazovanja s obzirom na praksu osiguranja nekretnine u kojoj žive.

Grafikon 1. Mann – Whitneyev test za nezavisne uzorke

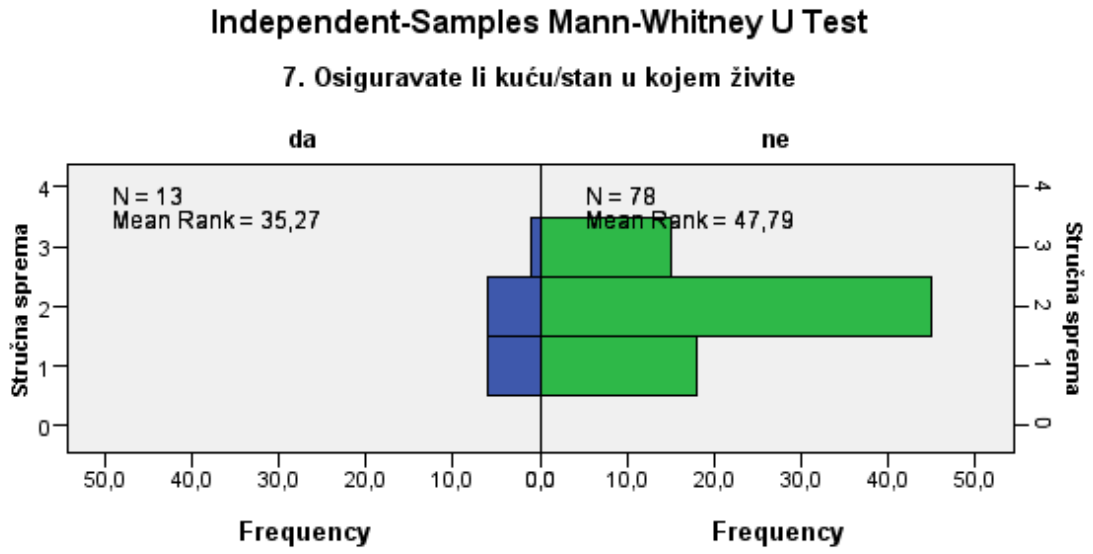

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Prosječna vrijednost ranga stručne spreme je veća kod ispitanika koji ne osiguravaju nekretninu u kojoj žive od ispitanijka koji osiguravaju, zbog čega se hipoteza odbacuje kao neistinita.

H 08: Broj članova u kućanstvu utječe na potražnju za imovinskim osiguranjem

Kao i raspoloživi dohodak, broj djece može imati dvojak utjecaj na potražnju za imovinskim osiguranjem. Prvi utjecaj je negativna veza između broja djece i potražnje za osiguranjem, odnosno podrazumijeva da kućanstva sa većim brojem djece veliki iznos svoga dohotka troše na primarne potrepštine umjesto na kupnju osigranja. S druge strane, veća kućanstva će osigurati svoju imovinu jer nemaju dovoljno sredstava za pokriće štete koja može nastati.

Tablica 24. Rezultati istraživanja o ovisnosti prakse osiguranja nekretnine i broja članova kućanstva

	7. Osiguravate li kuću/stan u kojem živite	N	Mean	Std. Deviation	Std. ErrorMean
4. Broj članova kućanstva	Da	13	3,77	1,301	,361
	Ne	78	4,03	1,227	,139

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Iz tablice deskriptivne statistike može se uočiti da je prosječan broj članova kućanstva koji imaju osiguranu nekretninu u kojoj živi 3,7, dok je prosječan broj članova obitelji kod ispitanika koji ne žive u osiguranoj nekretnini 4,03.
Razlika je testirana T-testom.

Tablica 25. T – test nezavisnih uzoraka

IndependentSamples Test

		Levene's Test for EqualityofVariances		t-test for EqualityofMeans						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	MeanDifference	Std. ErrorDifference	95% Confidence Interval oftheDifference	
									Lower	Upper
4. Broj članova kućanstva	Equalvariancesassumed	,296	,588	-,692	89	,491	-,256	,371	-,993	,480

Izvor: izrada autora na temelju anketnog upitnika

Levenue's testom je utvrđeno da je zadovoljen uvjet jednake varijance (empirijska p vrijednosti veća od 10%).
Na temelju empirijske p vrijednosti 0,491 može se donijeti zaključak da ne postoji statistički značajna razlika u broju članova obitelji s obzirom je li se ista osigurava ili ne.Hipoteza se ne prihvaća kao istinita.

6. ZAKLJUČAK

Gospodarski razvoj u svijetu praćen znanstvenim otkrićima, stvorio je nove opasnosti a time i potrebu za osiguranje. Između brojnih rizika kojima su ljudi tijekom života izloženi nalazi se i rizik uništavanja ili otuđenja imovine. Pod osiguranjem imovine podrazumijevamo osiguranje industrijske i trgovačke djelatnosti, privatna osiguranja (osiguranje kućanstva), osiguranje poljoprivrede, osiguranje prometnih sredstava.

Značajnost imovinskih osiguranja u Republici Hrvatskoj je još uvijek jako slaba u odnosu na razvijene zemlje. Imovinska osiguranja se dijele na osiguranje industrijske i trgovačke djelatnosti, privatna osiguranja, osiguranje poljoprivrede, osiguranje od požara i elementarnih nepogoda, automobilski kasko, te osiguranje brodica. Udio imovinskih osiguranja u EU kreće se oko 25 posto, u Hrvatskoj 15 posto. Posljednjih pet godina, u razdoblju od 2010. do 2015. godine, tržište imovinskih osiguranja, bez motornih vozila, palo je ukupno 10 posto, odnosno za oko 150 milijuna kuna, što je zabrinjavajući trend. Ako uključimo i podatke o osiguranjima motornih vozila, pemija pada za gotovo milijardu kuna. Allianz je u istom razdoblju ostvario rast od gotovo 25 posto u imovinskim osiguranjima. Zbog liberalizacije AO tržišta, razumno je očekivati preusmjeravanje portfelja na imovinska osiguranja, i to osiguranja stanova i kuća.

U empirijskom dijelu ovog rada provedeno je istraživanje determinanti osiguranja imovine, koje obuhvaćaju averziju prema riziku, vrijednost imovine koja je izložena riziku, cijena osiguranja, dohodak i bogatstvo kućanstva, dob, obrazovanje te broj članova u kućanstvu, da bi dokazali što utječe na odluku pojedinca o izboru osiguranja. Analiza je provedena putem anketnog upitnika na području Republike Hrvatske.

Istraživanje je pokazalo da ne postoji statistički značajna ovisnost između kupnje imovinskog osiguranja i averzije prema riziku.

Iako je pretpostavka da skupocjena imovina za pojedinca ima veću vrijednost, odnosno, vlasnik takve imovine će imati tendenciju istu osigurati, istraživanje koje je provedeno na temelju anketnog upitnika je pokazalo da ne postoji statistički značajna razlika u vrijednosti stambene nekretnina s obzirom je li se ista osigurava ili ne.

Analiziranjem je utvrđeno da ne postoji statistički značajna razlika između kupnje osiguranja i dohotka kućanstva.

Analizom odgovora ispitanika može se donijeti zaključak da cijena osiguranja i bogatstvo statistički značajno utječu na odluku pojedinca o osiguranju nekretnine. Potražnja za osiguranjem će biti veća ako korisnik osiguranja plaća manju premiju osiguranja. Na temelju istraživanja, dolazimo do zaključka da većina ljudi ne bi osigurala skupocjen nakit koji premašuje polugodišnja primanja, dok bi većina ljudi u slučaju da imaju dovoljno novca za život svoju imovinu osigurala i na taj način smanjila rizik otuđenja ili oštećenja imovine.

Mlađi ispitanici većinom žive u neosiguranim nekretninama, pa zbog toga postoji statistički značajna razlika u odnosu na ispitanike srednje životne dobi za koju vrijedi pretpostavka da su skloniji osiguranju nekretnine.

Pojedinci većeg stupnja obrazovanja manje su skloni pribavljati policu imovinskog osiguranj, što znači da postoji statistički značajna razlika u stupnju obrazovanja s obzirom na praksu osiguranja imovine.

Može se donijeti zaključak da ne postoji statistički značajna razlika u broju članova kućanstva s obzirom na to imaju li praksu osiguranja nekretnine, što znači da broj članova u kućanstvu nije presudan faktor u odluci kupnje osiguranja.

LITERATURA

1. Andrijanić I., Klasić K. (2002):Tehnika osiguranja i reosiguranja, Mikrorad, Zagreb.
2. Babić, M., Babić, M. (2012):Prednost segmentiranja klijenata, Svijet osiguranja, broj 3, [Internet], raspoloživo na: http://www.svijetosiguranja.eu/hr/clanak/2012/3/istrazite-prednosti-segmentiranja-klijenata,217,6935.html
3. Bendeković, D. (2000): Pristupi procjeni rizika i povrata kod ulaganja u obične dionice, Ekonomski pregled, 51 (11-12) 1282-1312.
4. Bijelić, M. (2002): Osiguranje i reosiguranje,Tectus, Zagreb.
5. Croatia osiguranje, Osiguranje imovine kućanstva, [Internet], raspoloživo na: Croatia imovina - Croatia osiguranje d.d.[01.10.2016.]
6. Čupić, M. (2015): Upravljanje rizikom i vrijednost korporacije,Ekonomski horizonti, 17(3).
7. Ćurak, M. (2013): Rizici, odlučivanje u situaciji neizvjesnosti, koncept korisnosti i osiguranje, Nastavni materijal za predmet Ekonomika osiguranja, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, str. 1–9.
8. Ćurak, M., Jakovčević D. (2007): Osiguranje i rizici, RRIF plus, Zagreb.
9. Dragos, S. L. (2014): Life andnon-lifeinsurancedemand: thedifferenteffectsof influence factorsinemergingcountriesfrom Europe andAsia, EconomicResearch, 27(1), , [Internet], raspoloživo na:Life andnon-lifeinsurancedemand: thedifferenteffectsof influence factors in emergingcountries from Europe andAsia: EconomicResearch-Ekonomska Istraživanja: Vol 27, No 1
10. Elita plus, Agencija za zastupanje u osiguranju, [Internet], raspoloživo na: Osiguranje imovine - Elita plus - agencija za zastupanje u osiguranju
11. Esho, N., Kirievsky, A., Ward, D., Zurbruegg, R. (2004): Law and the Determinants of Property-Casualty Insurance, The Journal of Risk and Insurance, 71(2), [Internet], raspoloživo na: http://kirievsky.narod.ru/university/finance_articles/insurance.pdf.
12. Generali osiguranje d.d., [Internet], raspoloživo na: http://www.generali.hr/osiguranja/pravne-osobe/osiguranje-imovine- - Bing.
13. Grubišić, D. (2007): Poslovna ekonomija, Drugo dopunjeno izdanje, Sveučilište u Splitu, Split.
14. Hrvatski ured za osiguranje, raspoloživo na: https://www.huo.hr

15. Klobučar, D. (2007): Riskmanagement i osiguranje, Tectus, Zagreb.
16. Kolaković, M. (2014): Kako tržišta određuju dohodak?, Ekonomski fakultet Zagreb.
17. Limun.hr, Averzija prema riziku, raspoloživo na: http://izlog.limun.hr/
18. Miloš Sprčić, D. (2013): Upravljanje rizicima, temeljni koncepti, strategije i instrumenti, Sinergija, Zagreb.
19. Narodne novine (2014): Zakon o osiguranju. Narodne novine d.d. Zagreb, broj 151/05, 87/08, 82/09.
20. Nikolac, N. (2008): Usporedba kvalitativnih podataka, Nastavni materijali za predmet Biostatistika, Sveučilište u Zagrebu.
21. Outreville, J. F. (1996.): Life Insurance MarketsinDevelopingCountries, JournalofRiskand Insurance, Vol. 63, No. 2, str. 263.-278.
22. Poslovni dnevnik, [Internet], raspoloživo na: http://www.poslovni.hr/ - Bing
23. Rafaj, J. (2009): Tržište osiguranja, HANFA, Zagreb.
24. Samuelson, P. A., Nordhaus, W.D. (Devetnaesto izdanje): Ekonomija, Mate d.o.o., Zagreb.
25. Soon-Jae, L. , SoonIl, K., SeokYoung, C. (2010): DeterminantsofHouseholdDemand for Insurance: TheCaseof Korea, str 82., , [Internet], raspoloživo na: DeterminantsofHouseholdDemand for Insurance:TheCaseof Korea - Bing.
26. Stipić, M. (2014): Hrvatski osiguratelji i tržište osiguranja u EU, raspoloživo na:hrvatski osiguratelji i tržište osiguranja u EU
27. Stipić, M., Stipić, H.(2014): Hrvatsko osigurateljno tržište kao sastavnica tržišta Europske unije, Zbornik radova, Dani hrvatskog osiguranja.
28. Suknaić, F. (2010):Kasko osiguranje transportnih sredstava u Republici Hrvatskoj, raspoloživo na: www.hrcak.srce.hr/file/139630, [30.11.2016.]
29. Treerattanapun, A. (2011): TheImpactofCulture on Non-Life Insurance Consumption, [Internet], raspoloživo na: reerattanapun, A. (2011): TheImpactofCulture on Non-Life Insurance Consumption
30. Tokić,M.:Zastupljenost imovinskih osiguranja u poduzetništvu, dostupno na: www.institutzaosiguranje.hr/UserFiles/file/instutut/prezentacije/Martina%20Tokić%20.ppt
31. Tomić-Plazibat, N., Aljinović, Z., Marasović, B. (2006): Matematički modeli u financijskom upravljanju, Svučilište u Splitu, Ekonomski fakultet Split.
32. Zgombić, H. (2001): Business DictionaryEnglish-Croatian, Faber &Zgombić Plus.

SAŽETAK

U diplomskom radu smo istražili utjecaj determinanti na potražnju za imovinskim osiguranjem u kućanstvu provodeći anketu na području Republike Hrvatske. Anketa je sadržavala 23 pitanja i provedena je na 107 ispitanika. Analizom je utvrđeno da postoji statistički značajna razlika u ovisnosti osiguranja imovine kućanstva i sljedećih determinanti: cijene osiguranja, bogatstva, dobi, obrazovanja. Statistički značajna razlika ne postoji između potražnje za imovinskim osiguranjem i sljedećih determinanti: averzija prema riziku, vrijednost nekretnine, visina dohotka, broj članova kućanstva, što znači da navedeni čimbenici ne utječu na potražnju za imovinskim osiguranjem.

KLJUČNE RIJEČI: *Potražnja za imovinskim osiguranjem, Determinante potražnje, Republika Hrvatska*

SUMMARY

Empirical research has investigated the influence of determinants of the demand for property insurance in households spending survey in the Republic of Croatia. The survey contained 23 questions and was conducted on 107 respondents. The analysis found that there is a statistically significant difference between demand for property insurance and the following determinants: insurance prices, wealth, age, education which affect the demand for property insurance. There is no statistically significant difference between demand for property insurance and the following determinants: risk aversion, property value, income level, number of household members, which means that these factors do not affect the demand for property insurance.

KEY WORDS: *Demand for property insurance, Determinants of demand, Republic of Croatia*

POPIS SLIKA:

Slika 1. Vrste rizika 11
Slika 2. Funkcija korisnosti riziku nesklona investitora 18
Slika 3. Funkcija korisnosti investitora koji izbjegava rizik, investitora koji je sklon riziku i investitora koji je indiferentan prema riziku 19
Slika 4. Kretanje potražnje za životnim i neživotnim osiguranjima u 2016. godini. 27
Slika 5. Struktura ukupne premije po vrstama osiguranja u listopadu 2016. godine. 27
Slika 6. Raspodjela portfelja imovinskih osiguranja 30
Slika 7. Zaračunata bruto premija osiguranja cestovnih vozila (kasko) u razdoblju 2003. – 2015. 31
Slika 8. Osiguranje cestovnih vozila - kasko 32
Slika 9. Zaračunata bruto premija i likvidirani iznosi šteta osiguranja od požara i elementarnih šteta 33
Slika 10. Rezultati istraživanja o utjecaju cijene na izbor osiguranja 45

POPIS GRAFIKONA:

Grafikon 1. Mann – Whitneyev test za nezavisne uzorke 53

POPIS TABLICA:

Tablica 1. Kretanje ukupne premije u listopadu 2015. godine u odnosu na listopad 2016. godine 29
Tablica 2. Zaračunate bruto premije i likvidirane štete ostalih osiguranja imovine u razdoblju od 2003.-2015. godine.....36
Tablica 3. Struktura ispitanika prema spolu.....37
Tablica 4. Strukturu ispitanika prema starosnoj dobi.....38
Tablica 5. Struktora ispitanika s obzirom na stručnu spremu 39
Tablica 6. Struktura ispitanika prema mjestu boravka.....39
Tablica 7. Struktura ispitanika prema mjestu boravka s obzirom na strukturu vlasništva.....40
Tablica 8. Struktura ispitanika s obzirom na praksu osiguranja kuće/stana u kojoj ispitanici žive 40
Tablica 9. Rezultati ispitivanja s obzirom na postojanje aktualne police imovinskog osiguranja 41
Tablica 10. Rezultati osiguranja nekretnine ispitanika ovisno o sklonosti riziku.....42
Tablica 11. Hi - kvadrat test o sklonosti riziku 43
Tablica 12. Mann – Whitney test za testiranje razlike 44
Tablica 13. Rezultati istraživanja o utjecaju cijene na izbor osiguranja 45
Tablica 14. Intervalna procjena proporcije 46
Tablica 15. Mann - Whitney test za testiranje razlike.....47
Tablica 16. Rezultati istraživanja o izboru osiguranja u slučaju da pojedinac ima nakit koji premašuje polugodišnja primanja.....48
Tablica 17. Intervalna procjena proporcije 48
Tablica 18. Rezultati istraživanja o izboru osiguranja u slučaju da pojedinac ima i više nego dovoljno novca za život.....49
Tablica 19. Intervalna procjena proporcije 49
Tablica 20. Rezultati istraživanja o ovisnosti dobi i osiguranja nekretnine.....50
Tablica 21. T – test za nezavisne uzorke.....50
Tablica 22. Rezultati istraživanja o ovisnosti stručne spreme i osiguranja nekretnine.....52
Tablica 23. Mann-Whitney U testom.....53
Tablica 24. Rezultati istraživanja o ovisnosti prakse osiguranja nekretnine i broja članova kućanstva.....54
Tablica 25. T – test nezavisnih uzoraka 55

PRILOG 1: Anketni upitnik

Upitnik za provođenje empirijskog dijela istraživanja u okviru izrade diplomskog rada „Osiguranje imovine u kućanstvima“

Ovo istraživanje se provodi s ciljem izrade diplomskog rada na diplomskom studiju Poslovne ekonomije Ekonomskog Fakulteta u Splitu, smjer Financijski menadžment.
Upitnik je anoniman. Podaci dobiveni ovim istraživanje bit će korišteni samo u svrhu izrade diplomskog rada. Molim Vas da što iskrenije odgovorite na postavljenja pitanja kako bi istraživanje bilo relevantno.

1. **Spol**
   - Muški
   - Ženski

2. **Dob (navršen broj godina)**

Vaš odgovor

3. **Stručna sprema**
   - bez obrazovanja
   - završena osnovna škola
   - završena srednja škola
   - završena viša škola (uključujući preddiplomski i trogodišnji stručni studij)
   - završena visoka škola (diplomski studij i više))

4. **Broj članova kućanstva**

Vaš odgovor

5. **Mjesto boravka (ukoliko mijenjate mjesto boravka molimo navesti oblik nekretnine u kojem provodite više vremena)**
   - živimo u kući
   - živimo u stanu

6**. Nekretnina mjesta boravka je**
   - u obiteljskom vlasništvu
   - u najmu

7. **Osiguravate li kuću/stan u kojem živite**
   - da

- ne

8. **Procijenjena vrijednost kuće/stana u kojem živim/o**

- do 50.000 kn
- 50.001 kn - 100.000 kn
- 100.001 kn - 200.000 kn
- 200.001 kn - 300.000 kn
- 300.001 kn - 400.000 kn
- 400.001 kn - 500.000 kn
- 500.001 kn - 1.000.000 kn
- 1.000.000 kn i više

9. **Kojoj od navedenih skupina po mjesečnim primanjima pripada Vaše kućanstvo (ukupni prihodi kućanstva)**

- Do 3.000 kn
- 3.001 – 5.000 kn
- 5.001 – 7.000 kn
- 7.001 – 10.000 kn
- 10.001 – 15.000 kn
- 15.001 kn - 20.000kn
- 20.0001 kn i više

10**. Posjedujete li važeće police imovinskog osiguranja?**

- DA, prijeđite na sljedeće pitanje
- NE, prijeđite na pitanje pod rednim brojem 18

11. **Ako je odgovor „da“ zaokružite koja imovinska osiguranja kupujete?**

- Osiguranje nakita, namještaja, osobnih predmeta
- Osiguranje ugrađenih instalacija i oprema, boja i obloga
- Osiguranje od požara, poplava, potresa i ostalih elementarnih nepogoda
- Ostalo:

12. **Jeste li imovinska osiguranja kupovali zbog kupnje imovine na kredit?**

- da
- ne

13. **Jeste li do sad imali ikakvu nesreću da Vam se kupnja imovinskog osiguranja „isplatila“?**

- da
- ne

14. **Ako je odgovor na prethodno pitanje „da“, je li to utjecalo na Vaše daljnje odluke o kupnji imovinskih osiguranja?**

- da
- ne
- nisam imao nesreću

15. **Namjeravate li u narednim godinama kupovati imovinska osiguranja?**

- da
- ne

16**. Jeste li u prošlosti kupovali imovinska osiguranja?**

- DA i prestao sam kupovati, prijeđite na sljedeće pitanje
- NE, prijeđite na pitanje pod rednim brojem 21
- DA i još uvijek kupujem, prijeđite na pitanje pod rednim brojem 21

17. **Koji je razlog prestanka kupnje imovinskih osiguranja?**

- Istek kredita
- Smanjenje dohotka
- Povećanje izdataka
- Nezaposlenost
- Gubitak imovine
- Ostali izvori naknade šteta
- Ostali razlozi

18**. Koliko ste spremni riskirati? Imate dvije situacije gdje planirate uložiti 1.000 kn. U prvom slučaju (alternativa A) postoji vjerojatnost od 50% da osvojite 1.000 kn, te isto tako 50% da izgubite 1.000 kn. U drugom slučaju (alternativa B) postoji vjerojatnost od 50% da osvojite 100.000 kn, te isto tako 50% da izgubite 100.000 kn. Koju od dvije alternative biste izabrali?**

- Alternativa A
- Alternativa B

19. **Pretpostavite da imate skupocjen nakit koji premašuje vaša polugodišnja primanja, biste li isti osigurali?**

- Da
- Ne

20**. Da li na odluku o osiguranju utječe cijena osiguranja?**

- Da
- Ne

21. **U slučaju rasta dohotka biste li kupili imovinska osiguranja da zaštite svoju imovinu?**

- Da
- Ne

22. **Pretpostavite da imate i više nego dovoljno novca za život, biste li se odlučili na osiguranje imovine i na taj način smanjili rizik otuđenja/štete?**

- Da
- Ne

23. **Za koje biste se imovinsko osiguranje prvo odlučili?**

- Kasko osiguranje motornih vozila
- Privatna osiguranja (npr. osiguranje imovine kućanstva)
- Osiguranja poljoprivrede
- Ostala imovinska osiguranja